

CAMPINIA
DRIEMAANDELIJKS BLAD VAN HET STREEKARCHIVARIAAT
NOORD-KEMPENLAND

5e jaargang

juli 1975

nr. 18

Redactie: W. Klaasen, streekarchivaris
M. van der Heijden-Bruning, adjunkt-streekarchivaris

Redactieadres: Torenstraat 1, Oirschot
Postbus 11
tel. 04997 - 2828, toestel 33

De prijs voor een abonnement bedraagt f 6,-- per jaar, bij vooruitbetaling te voldoen, te storten op postgirorekening 1069032 van de gemeente Oirschot met vermelding abonnement Campinia.

Uitgeversrecht: Streekarchivariaat Noord-Kempenland

N.B. Op schriftelijk verzoek kan toestemming tot overname worden gegeven.

Geachte abonnee,

Bij deze juli-aflevering wensen wij U een prettige vakantie toe, De gehaaste en afgejakkerde mens van de eeuw der ruimtevaart, van de computer en het atoom heeft jaarlijks een lange siësta nodig om Weer tot rust en op kracht te komen. Onze voorzaten leefden wel veel primitiever dan wij, d.w.z. zij kenden niet het moderne comfort en onze moderne gemakken. Toch leefden zij gemakkelijker en tevredener. lle oude mens moest zijn dagelijks brood weliswaar zuurder verdienen, maar hij bleef de redeloze en anorganische wereld om zich heen dirigeren en beheersen, terwijl zijn 20ste-eeuwse zaad door een vertechniseerde maatschappij wordt gedirigeerd en beheerst.

Daarom is juist het contact met en de bezinning op het verleden als het ware een heerlijk uitbreken uit de alledaagse spanning en sleur. Het is een zeer verheugend verschijnsel, dat in een tijd, waarin de technische, economische en maatschappelijke toverleerlingen geesten hebben wakker geroepen, die zij niet meer kunnen dirigeren en beheersen, bij vele anderen een duidelijke tendens valt te bespeuren naar een nuchtere heroriëntatie op het verleden. En deze heroriëntatie is geenszins ouderwets, maar modern in de goede zin van het woord. Mensen van deze hypermoderne tijd willen lering trekken uit licht en schaduw van een ver en recent verleden.

Deze geest en bezinning wensen wij U allen tijdens Uw vakantie toe. Met open ogen en oren, maar vooral met een open hart de ongerepte natuur tegemoet. Meditatie in een nog niet aan de techniek prijsgegeven natuur en de kennismaking met de geest en beschaving van een oudere wereld kunnen ons modernen nog veel wijsheid en ontspanning bieden.

De redactie.

Geachte abonnee,

Het zal U zeker zijn opgevallen, dat CAMPINIA in vergelijking met andere tijdschriften van zijn niveau en uitvoering altijd voor een zeer laag abonnementsgeld bij U in de bus kwam. Wij hebben erg ons best gedaan om die situatie zo te houden; echter: het exploitatietekort blééf maar stijgen door de snelle inflatie en bedraagt nu al f 10.000,-- per jaar. Een verzoek aan de provinciale overheid om subsidie te verlenen, werd helaas afgewezen. Dus... moeten wij toch gaan verhogen: vanaf april 1976 (eerste nummer van de jaargang 1976/77) gaat de abonnementsprijs f 9,-- bedragen. Wij zijn ervan overtuigd, dat U hiervoor begrip kunt opbrengen. CAMPINIA blijft, voor hen die belang stellen in de geschiedenis van Kempenland, ook de nieuwe prijs meer dan waard. En: zijt gij tevreden - zegt het anderen!

Tevreden of niet: zegt het ook aan ons. Want de redactie is erg gelukkig met door U ingebrachte adviezen, aanvullingen en verbeteringen. Kort geleden ontvingen wij bijvoorbeeld een verzoek, om de oude, in onbruik geraakte of moeilijke termen wat beter van verklaringen te voorzien. Met deze en andere suggesties zal rekening worden gehouden. Deze keer vragen wij U allen, Uw mening over CAMPINIA eens duidelijk op papier te zetten. De bedoeling is, dat U elk hoofdstuk - ze staan op het inlegvel in het kort opgesomd, maar U kunt ze in iedere aflevering terugvinden - waardeert met een cijfer, te weten:

1. = voor dit hoofdstuk heb ik helemaal geen interesse;
 2. = dit hoofdstuk kijk ik nu en dan in, het interesseert mij wel enigszins;
 3. in dit hoofdstuk stel ik veel belang, dit lees ik graag.
- Ook kunt U Uw speciale wensen met betrekking tot de inhoud van ons blad kenbaar maken. Neemt U even de moeite? Inzenden naar: redactie CAMPINIA, Torenstraat 1, Oirschot.

Het komende najaar, waarschijnlijk in oktober, beginnen wij weer met een cursus oud schrift voor beginners te Oirschot (Torenstraat 1) en een cursus oud schrift voor gevorderden te Veldhoven (op een nader bekend te maken adres). Beide worden gegeven op 10 donderdagavonden, van zeven uur tot half negen. Kosten f 30,-- per cursus. Aanmelden, bij voorkeur schriftelijk, bij: Streekarchivariaat Noord-Kempenland, Torenstraat 1, Oirschot. Telefoon: 04997 - 2828.

De redactie.

I NHOUD

- I. a. HET WOLVENKAPPELLETJE
b. DE GALGENBOOM
Opgetekend door Meester C. Rijken

DE VRIJWILLIGE RECHTSPRAAK IN DE DINGBANK ZEELST-VELDHOVEN-BLAARTHEM (vervolg)

DE NOTULEN DER VERGADERINGEN VAN SCHEPENEN, BURGE-MEESTERS, ARMMEESTERS, KERKMEESTERS, ZETTERS EN NOTABELEN DER IN DE DINGBANK VAN ZEELST-VELDHOVEN-BLAARTHEM VERENIGDE DORPEN

JAARKRONIEKEN UIT DE SCHEPENPROTOKOLLEN VAN OIRSCHOT-BEST (vervolg)
(door J. Santegoeds, Nuenen)
 - a. DE OORKONDEN VAN BEST EN OIRSCHOT VANAF DE 14e EEUW (vervolg)
 - b. DE VELDHOVENSE OORKONDEN (OERLE, MEERVELDHOVEN, ZEELST, VELDHOVEN, ZONDERWIJK) VANAF DE 13e EEUW (vervolg)
OUDE TOPONYMICA (vervolg)
(door J.A.J. van den Bosch)
- VII. GENEALOGICA
 1. VELDHOVENSE GESLACHTEN VAN DER LINDEN (VERLINDEN) van 1667 af (vervolg)
 2. ECHTPAREN VAN CROONENBURG van 1620 tot 1972
(door A.B. van Cronenburg)
Zie hoofdstuk XI
 3. TWAALF OIRSCHOTSE GESLACHTEN KEMPS
(door N. van Cuijck, Oirschot)
Zie hoofdstuk XI
 4. STAMREEKS VAN MARIE VAN DRIEK WILLEKE JAONE of MARIA MARGARETHA VAN DE SANDE
(door de gebroeders Hulsen, Best)
Zie hoofdstuk XI
- VIII. HUIZEN EN HUN BEWONERS TE OIRSCHOT VAN DE ZEVEN-TIENDE TOT DE TWINTIGSTE EEUW (vervolg)
30. "De ploegh" Koestraat 4, sektie F 5247
- IX, HET HOF VAN HEERENBEKE ONDER OIRSCHOT (vervolg)
(door Felix Maes, archivaris abdijs van 't Park)

I NHOUD (vervolg)

X. •	LIJST VAN KEMPISCHE PLAATSEN MET OPGAVE VAN HUN BIJDRAGE IN DE KWARTIERQUOTE VOOR DE MEIJERIJ IN 1665	73
XI.	LEZERS LEVEREN HUN BIJDRAGE	74
	1. De parochie van de H. Caecilia te Veldhoven onder het pastoraat van Gerardus Verhoeven, 1826 - 1875. D. De pastoor en mens Gerardus Verhoeven (vervolg) (door Th. A. Kuypers)	74
	2. Twaalf Oirschotse geslachten KEMPS, 1610 - 1964 (door N. van Cuijck, Oirschot)	77
	3. Echtparen van Croonenburg (wordt in de volgende aflevering voortgezet)	
	4. Stamreeks van Marie van Driek willeke Jaone of Marie Margaretha van de Sande, geboren te Best op 10 augustus 1892 en gehuwd met Marinus Hendrikus Hulsen op 16 november 1920. (door de gebroeders M. en H. Hulsen, Best)	80
	5. Aanvulling op Oirschotse Leengoederen (door C. van den Brekel, Nuenen)	83
	6. Addenda bij Campinia, jaargang 5, aflevering 17 (door A.M.J.G. van Run)	84
XII.	OIRSCHOTSE LEENGOEDEREN (OIRSCHOT EN BEST)	85
XIII.	INGEKOMEN PERSONEN IN OIRSCHOT EN BEST	85
XIV.	ARCHIVALIA AANGAANDE DE OUDE KEMPISCHE GILDEN	89

I. a. HET WOLVENKAPELLETJE

(opgetekend door Meester C. Rijken)

Te Opwetten, een paar passen achter het Café "de Oude Klomp" stond eertijds een vervallen kapelletje, 't Wolvenkapelletje genaamd. Waaraan ontleent het zijn naam?

In den tijd, dat er in ons land nog wolven rondzwierven (1) graasde op een zomerschen schemeravond een schaap vreedzaam in de weide naast het kerkje. Daar verscheen plotseling een wolf, die op het schaap aanstormde. Het schaap, dat met een touw aan een paaltje in de weide vastgebonden was, zag zijn vijand naderen, rukte zich los en vluchtte met paal en touw de kerk in. Achtervolgd door het wilde beest liep het achter stoelen en banken heen het gebouw uit en trok met het paaltje de deur dicht achter zich, zoodat de wolf gevangen zat.

De Opwettensche boeren doodden met rieken en stokken het wreedaardige beest.

Het kapelletje is in 1923 wegens bouwvalligheid gesloopt (2).

(1) In 't jaar 1881 (winter 80/81) is door Jhr. van Zwijnsbergen te Helvoirt nog een wolf geschoten.

(2) Tusschen Poppel en Ravels, twee Belgische dorpen even over de grens achter flboge- en Lage Mierde, bestaat ook zoon Wolvenkapelletje. Daar laat de legende het schaap bij het binnenloopen de deur dichttrekken, terwijl de wolf er met den kop tusschen zit. Hbe harder hij schreeuwde, hoe sterker het schaap trok. Hier ging de deur van het kerkje dus naar buiten open; te Opwetten naar binnen.

I. b. DE GALGENBOOM

(opgetekend door Meester C. Rijken)

Wie den straatweg volgt van Hilvarenbeek naar Tilburg en gekomen is aan 't gehucht Westerrijk ziet aan z'n rechterhand te midden van bebouwde akkers in de verte een vrij hoogen doornenboom staan. Dat is de Galgenboom.

De legende daarvan zegt het volgende:

In de troebele tijden der 17e eeuw stond hier 'n galg, waaraan de "boosdoeners" werden opgeknoopt. Zulke galgen stonden o.a. ook te Aalst en te Vessem. Ze waren 'n overblijfsel uit den riddertijd, toen ze aan den ingang van een riddergoed aanduidden, dat de heer de "hooge jurisdictie" bezat, d.w.z. dat hij het z.g. "halsrecht" bezat.

Zeker iemand uit Hilvarenbeek werd van 'n zware misdaad beticht en had de doodstraf verdiend. Men zou hem "aarslings klimmen leeren" zou Vondel zeggen. De man hield stokstijf vast, dat hij onschuldig was. Men zou hem genade schenken, als hij met 'n doornenstokje, dat

men hem in de hand gaf, in drie worpen, van Hilvarenbeeks toren den toren van Goirle, 'n afstand van + 11 uur zou bereiken.

De man wierp en toen hij twee worgen gedaan had en men zag, dat hij zijn doel zou bereiken, belette men hem den derden worp te doen.

Nog 'n ander proefstuk zou hij leveren om z'n onschuld te bewijzen, maar voor de 2e maal belette men het hem, toen men zag, dat het hem lukken zou.

Hij werd dus naar den Galgenberg gebracht. Daar zwoer hij nogmaals zijn onschuld. "Ten bewijze", zegt hij, "zal deze dorre doornentak, dien ik hier in den grond steek aan den voet van de galg, wortel schieten en opgroeien tot 'n boom."

En zoo geschiedde het. Daags nadat het vonnis was voltrokken, begon de stok bladen en twijgen te schieten en groeide op tot 'n boom.

En thans nog prijkt op den Galgenberg, de Galgenboom jaarlijks met een kroon van schitterend witte meidoornbloesems. Elke voorbijganger wijst er op en herhaalt de geschiedenis.

II. DE VRIJWILLIGE RECHTSPRAAK IN DE DINGBANK ZEELST-VELDHOVEN-BLAARTHEN.

(vervolg)

406. Zo.-Ve. 21-1-1617 blz. 165/2

Dierick Lenaerts, als man en momboir van Lysken, heeft overgedragen aan Jan Ansems: a. een akker te Zonderwijk-Veldhoven, genaamd "de Kerckecker" (belendende percelen: Paulus Matijssen, de kinderen van Jan Janssen, Alit Dierick en anderen, Gielis Claessen en anderen); b. een akker te Zonderwijk-Veldhoven, genaamd "het Loopensaet" (belendende percelen: Thonis Willems., Dierick Herman, Jenneken Peeters, Peeter Gijpen).

Schepenen: Jacop Tielemans.- Cornelis Janssen

407. 27-12-1616 blz. 166/1

Jan Jan Jacobs belooft, dat hij vier jaar na laatstleden Lichtmis honderd gulden zal betalen aan de onmondige kinderen van Frans van den Velde, verwekt bij Lijsken dochter van Lauwreys Jans. De rente bedraagt 6% en is voor het eerst verschuldigd op Lichtmis 1617. De schuldenaar mag het geld ook binnen de termijn terugbetalen, bij opzegging met een kwartaal, waarna het opnieuw zal worden uitgezet.

Schepenen: Tielemans - Woutters
(gekasseerd 1651)

408. 27-12-1616 blz. 166⁶/2

Jan Ransen en zijn moeder Cueen Hanssen beloven, dat zij vier jaar na laatstleden Lichtmis honderd gulden zullen betalen aan de onmondige kinderen van Frans van den Velde, verwekt bij Lijsken dochter van Laureys Janssen. De rente bedraagt 6% en is voor het eerst ver-

schuldigd op Lichtmis 1617. Willen de schuldenaars binnen de termijn terugbetalen, dan moeten zij dit doen met een opzegtijd van een kwartaal opdat het geld opnieuw kan worden belegd.

Schepenen: Tielemans - Woutters
(gekasseerd 20-8-1622)

409. 27-12-1616 blz. 166/3

Jan Lauwreys belooft, dat hij vier jaar na laatstleden Lichtmis zestig gulden zal betalen aan de onmondige kinderen van Frans van den Velde. De rente bedraagt 6% en is voor het eerst verschuldigd op Lichtmis 1617. Tevens bekent Jan Lauwreys nog vierendertig gulden aan verlopen "pachten" schuldig te zijn, van welke som hij aan Frans van den Velde al vier gulden heeft betaald.

Schepenen: Tielemans - Woutters
(gekasseerd met een andere belofte: 29-8-1624)

410. 28-12-1616 blz. 167/1

Frans van den Velde, als vader van de kinderen verwekt bij Lijsken dochter van Lauwreys Jans, machtigt Jan Franssen om alle zaken van I schuld en vordering te beherigen en om Jan Lauwreys., momboir van de kinderen, te helpen bij het ontvangen, manen en eisen. Van zijn handelingen in dezen zal Jan Franssen rekening en bewijs moeten overleggen.

Schepenen: Jacop Tielemans - Peeter Wouters

411. Zo.-Ve. 11-11-1616 blz. 167/2

Peeter Crijn Willems. heeft overgedragen aan Jenneken Jan Jans d.: a. een stuk groesveld te Zonderwijk-Veldhoven, hem bij loting ten deel gevallen, genaamd "de Korre" en gelegen aan de Cromstraet (belendende percelen: Jan Janssen, de koopster, de Goorstraet, Frans Franssen); b. een akker te Zonderwijk-Veldhoven, hem eveneens bij loting ten deel gevallen, gelegen aan de Cromstraet (belendende percelen: de koopster, Jan Janssen, Jan Franssen, Dierick Hendricx).

Schepenen: Tielemans - Wouters.

412. 11-11-1616 blz. 168/1

Jenneken Jan Janssen, met haar voorgd Peeter Wouters, heeft beloofd om twee jaar na toekomstige Lichtmis aan Thomas Cornelissen honderd gulden te betalen met een jaarlijkse rente van zes gulden vijf stuivers. Mocht Thomas zijn geld binnen de termijn terug willen hebben, dan moet hij met een kwartaal opzeggen.

Schepenen: Tielemans en Wouters.
(gekasseerd 24-3-1626)

413. 8-5-1616 blz. 168/2

Jan Nijssen draagt over aan Jan Anssems een stuk weiland genaamd "'s Prinssen Huysken" (belendende percelen: het stuk land waarvan dit is gedeeld, Woutter Lybrechts, Cornelis Janssen).

Schepenen: Jacop Tielemans - Paulus Tijssen

414. 8-5-1616 blz. 168/3

Jan **Anssems** heeft overgedragen aan Jan Nijssen een rente van twee Carolusgulden, eertijds beloofd door Peeter Janssen aan Jan de Jonge zoals blijkt uit een schepenaakte van Oerle van 10 jan. 1550.

Schepenen: Jacop Tielemans - Paulus Tijssen

415. Zo.-Ve. 3-10-1616 blz. 168/4-170

De kinderen en erfgenamen van Dierick Peeters en diens vrouw Cecilia, namelijk Bernaert Dierixss., Peeter Dierixss. en Jacop Dierixss. voor henzelf en Geeraerd Hendrixss. als man en momboir van Barbara, hebben als volgt hun ouderlijke erfgoederen gedeeld.

I. Aan Bernaert en Jacop zijn ten deel gevallen: a. een halve schuur, gelegen "noortwaerts" in Zonderwijk-Veldhoven (belendende percelen: Luycas Kocks, het stuk waarvan dit is gedeeld, de "straat", Jan Peeters); b. "de halff gemeynt" (belendende percelen: Willem Hendricx, het stuk waarvan dit is gedeeld, de "gemeynt", Ceel Marde-lis); c. een stuk erf, genaamd "het halff Geerken" (belendende percelen: "den Hbogen Wech", het stuk waarvan dit is gedeeld, Lucas Kocks, de "wech"); d. "den halffen Hogen Ecker" (belendende percelen: Jacop Tielemans, het stuk waarvan dit is gedeeld, Willem Wouters, Corstiaen Henrixss. en Lucas Kockx); e. de helft van een stuk erf genaamd "het Klootken" (belendende percelen: Lucas Koecks, het stuk waarvan dit is gedeeld, Lucas Koecks, de gemene weg). Op deze goederen rusten de volgende jaarlijkse lasten: een roggepacht te Sint-Oedenrode, zeventig gulden aan Mariken Willems, twee vat rogge te Knegsel, twee "bdancken" cijns min een stuiver aan de heer van Oerle.

II. Aan Peeter en Geeraerd zijn ten deel gevallen: a. een halve schuur te Zonderwijk-Veldhoven met de daaraan gelegen "aenstede" (belendende percelen: het stuk waarvan dit is gedeeld, Jan Peeters, de "straat", Jan Peeters); b. "de halff gemeynt" (belendende percelen: het stuk waarvan dit is gedeeld, de kinderen van Jan Danen, de "gemeynt", Ceel Marcelis); c. "den halffen Geer" (belendende percelen: het stuk waarvan dit is gedeeld, de "wech", Lucas Kocks, de gemene weg); d. "den halffen Hbogen Acker" (belendende percelen: het stuk waarvan dit is gedeeld, Lucas Cocks, Lu(y)cas Co(e)cks, Willem Wouters); e. "het halff Clootken" (belendende percelen: de hoeve van Sittaert, de "wech", het stuk waarvan dit is gedeeld, Eevert den Ketelair, "den Putkuyp"). Op deze goederen rusten de volgende jaarlijkse lasten: een roggepacht te Eindhoven, vijftig gulden aan Jan Peeters; vier vat rogge te Steensel aan een altaar, vijf stuivers aan Creyn Willems.

Schepenen: Jacop Thielemans - Peeter Nbutters.

416. B. 15-10-1616 blz. 170/2

Jhr. Reyckaert van Vlierden heeft overgedragen aan Claes Hendricx een beemd, gelegen in de parochie van Sint-Lambertus te Blaarthem en genaamd "den Cappaert" (belendende percelen: het godshuis van Postel, Philips Janssen, de erfgenamen van Willem Roeloffs, Jan Lenaerts van

Oorle). Schepenen: Van Hbve Adriaen Janssen

417. Zo. -Ve. 7-12-1616 blz. 171/1

Jan Hendrickss. heeft overgedragen aan Anthonis Thonissen een stuk "erfenis" - hem bij loting ten deel gevallen - te Zonderwijk-Veldhoven, ter plaatse genaamd "den Hyberdh" (belendende percelen: Digna Claessen, Mariken Gielens, Lysken en Neesken Hendricx, de **gemene straat**).

Schepenen: Jacob Tielemans - Cornèlis Janss.

III. DE NOTULEN DER VERGADERINGEN VAN SCHEPENEN, BURGEMEESTERS, ARM-MEESTERS, KERKMEESTERS, ZETTERS EN NOTABELEN DER IN DE DINGBANK VAN ZEELST-VELDHOVEN-BLAARTHEM VERENIGDE DORPEN.

(vervolg)

371. Z. 13-10-1795 2/230v-231r

Adriaan Borgers, schepen, Derk Senders en Jan Kouwenberg, burgemeesters van Zeelst, kommitteren de schepen Hendricus Jan Beijsens, om zich op 15 oktober a.s. te Den Bosch als pachter der gemene middelen aan te dienen voor de periode van 1 oktober 1795 tot 30 september 1796.

Getekend: Dirk Senders, Jan Couwenberg, A. Borgers, sekretaris J.F. de Wit.

372. V. 9-12-1795 2/231v-232v

Vergadering van de Municipaliteit van Veldhoven, die door een menigte onder aanvoering van een zekere Evert Boogers werd afgezet samen met de schoolmeester en de voster, waarna een nieuwe Municipaliteit door de menigte werd aangesteld. De oude Municipaliteit stelt een rekwest op aan de Representanten van Bataafs Brabant, waarin zij zich beklagt over deze handelwijze en herstel van de oude situatie verzoekt en bestraffing van de raddraaiers.

Niet getekend.

373. Z. 30-12-1795 2/233r

Vergadering van schepenen, burgemeesters, zettters, arm- en kerkmeesters van Zeelst (afwezig is burgemeester Dirk Senders): Inzake het dorpsuurwerk, dat uit de Grote Kerk zou moeten worden verwijderd, en waarvoor geen geschikte, plaats kan worden gevonden wordt op voorstel van de schepen Adriaan Borgers goedgevonden, het uurwerk voorlopig aan de kerkmeesters van de R.K. gemeente over te dragen. Zij zijn echter verplicht iemand hiervoor aan te stellen. Tevens wordt voorgesteld en goedgevonden, dat de diénsten van de schoolmeester J. Geene komen te vervallen.

Getekend: A. Borgers (schepen), H. Bijsens (schepen), J.A.Basel-

mans (zetter), Jan van Dijk (zetter), Jan Couwenberg (burgemeester), Jan van Erkel, P.v.d. Wildenbergh, Jan Louwers (kerkmeester), Hénricus de Wit, J.F. de Wit (sekretaris), Willem van Grootel (ammeester).

374. B. 16-4-1796 2/235

Extrakt uit het register der resoluties van de Representanten des Volks van Bataafs Brabant van 1 februari 1796: op het verzoek van de Municipaliteit van Blaarthem, om een som van f 2.800,-- te mogen negotiëren ten einde de kosten van leveranties van beesten, haver, hooi, stro etc. ten behoeve van de troepen der Franse Republiek aan de leveranciers te kunnen betalen, wordt gunstig beschikt.

Getekend: P.J.G. Vogelvanger. Pro vera copia: J.F. de Wit (sekretaris).

375. V. 17-4-1796 2/236r-237r

Extrakt uit het register der resoluties van de Representanten des Volks van Bataafs Brabant van 1 februari 1796: op het verzoek van Veldhoven, om een som van f 8.000,-- te mogen negotiëren ten einde de kosten van leveranties van beesten, haver, hooi, stro, hout ect. ten behoeve van de troepen der Franse Republiek aan de leveranciers te kunnen betalen, wordt gunstig beschikt. Er moet echter behoorlijk rekening en verantwoording worden afgelegd.

Getekend: P.J.G. Vogelvanger. Pro vera copia: sekretaris J.F. de Wit.

376. Z. 21-4-1796 2/233v-234v

Extrakt uit de resoluties van de Representanten des Volks van Bataafs Brabant van 1 februari 1796: op het verzoek van de Municipaliteit van Zeelst, om een som van f 5.500,-- t.l.v. deze gemeente te mogen negotiëren ten einde de kosten van leveranties van beesten, haver, hooi, stro, hout ect. ten behoeve van de troepen der Franse Republiek aan de leveranciers te kunnen betalen, wordt gunstig beschikt.

Getekend: P.J.G. Vogelvanger. Pro vera copia: J.F. de Wit (sekretaris).

377. V. 15-9-1796 2/237v-238r

Poulus Verscheuren en Wouter van den Eijnden, schepenen van Veldhoven, kommitteren de schepen Jan Somers, om zich op 19 september a.s. te Den Bosch als pachter der gemene middelen aan te dienen voor de periode van 1 oktober 1796 tot 30 september 1797.

Getekend: W.v.d. Eijnden, P. Verschuren.

378. Z. 15-9-1796 2/240

Vergadering van de Municipaliteit van Zeelst op het raadhuis van Veldhoven, waarbij Hendrikus de Wit als kollekteur der verponding, der bede en van de gemene middelen wordt aangesteld. De bepalingen inzake het innen dezer belastingen en de kollektboeken zullen hem

door de sekretaris ter hand worden gesteld.

Getekend: A. Borgers, H.J. Beijssens, sekretaris J.F. de Wit.

379. V.Z.B. 15-9-1796 2/241r-242r

Vergadering van de gekombineerde dingbank van Veldhoven, Zeelst en Blaarthem op het raadhuis te Veldhoven inzake remissie op de belastingen: Veldhoven is verarmd door het ten gronde gaan van de fabriek van linnen lakens en vraagt derhalve continuatie van de remissie tot een vierde der verponding, van het gehele hoorngeld, de helft van de kleine speciën, een derde op het hoofdgeld, en wel voor de tijd van 5 jaar, Zeelst vraagt continuatie van de remissie tot een achtste op de verponding, een vierde op de dranken en het bestiaal, van het gehele hoorngeld, een vierde op het bezaaide land en de helft op de kleine speciën, Blaarthem vraagt continuatie van remissie van een vierde op de dranken en het bestiaal, van het gehele hoorngeld, een vierde op het bezaaide land en de helft van de kleine speciën.

Door de schepenen van Veldhoven, Zeelst en Blaarthem wordt aan J.J. G. Ernest, prokureur te Eindhoven, verzocht een desbetreffend rekwest te presenteren.

Getekend: W.v.d.Eijnden, P.Verschuren, A.Borgers, H.J.Beijsens, J.v. Haai'schot, J.M. Baselmans, sekretaris J.F. de Wit.

380. V.Z.B. 15-9-1796 2/242v-246v

Vergadering van de schepenen der gekombineerde dingbank van Veldhoven, Zeelst en Blaarthem op het raadhuis te Veldhoven. Behandeld wordt een missive van het Comité der Domeinen en Financiën d.d. 27 augustus 1796 inzake de reële omslagen. Beantwoording der volgende vragen wordt verzocht: 1) Welk gedeelte ener verponding acht u tot instandhouding van het dorpsuishouden in uw plaats jaarlijks nodig en wel in de periode van 1797 tot 1801? 2) Hoeveel zullen naar schatting de voor- of nadelige saldi van de burgemeestersrekeningen, de verponding en de beden bedragen? 3) Is te voorzien, dat in 1797 en de 4 volgende jaren grote reparaties en extraordinaire uitgaven moeten geschieden? Waar? Wat zijn hiervan de kosten bij schatting? 4) Staat er tot last van de gemeente nog oude kapitalen genegotieerd ter betaling van oorlogslasten? Hoeveel zal op deze op 31 december 1796 zijn afgelost? 5) Zijn er tijdens de nog lopende kenceessies enige negotiaties gedaan, waarvan de aflossing met het expireren van de koncessie nog niet geheel zal afgelopen zijn? 6) Hoeveel personele belasting is in elk der jaren van 1792 tot 1796 omgeslagen?

Veldhoven antwoordt als volgt: 1) een derde verponding, 2) nadelig slot 300 g., 3) reparatie pastorie en gemeenteburgen 1000 g., 4) alle oude kapitalen t.l.v. de gemeente genegotieerd, zijn afgelost, 5) 3000 g. tegen 4 procent, 900 g. á 3 g. 10 st. per honderd, en 700 g. á 3 g. 5 st. interest, 6) personeel 1792 182-8-0, 1793 181-2-0, 1794 358-16-0, 1795 366-16-0, 1796 369-0-0.

Zeelst antwoordt als volgt: 1) een derde der verponding, 2) nadelig nadelig dan voordelig, 3) bruggen Gender en Dommel, . tegen 4%, 6) persohof 400 g., 4) alle kapitalen afgelost, 5) 3360 g , 1795 384-0-0, 1796 neet: 1792 179-13-0, 1793 178-12-0, 1794 213-16-0

175-14-0.

Blaarthem antwoordt als volgt: 1) een halve verponding, 2) nadelig saldo, 3) stenen brug 300 g., 4) afgelost, 5) 1800 g. á 4%, 6) personeel: 1792 74-14-0, 1793 75-16-0, 1794 77-2-0, 1795 115-13-0, 1796 120-9-0.

Getekend: W.v.d. Eijnden, P. Verschuren, A. Borgers, H.J. Beijzens, J.v. Baarschot, J.M. Baselmans, sekretaris J.F. de Wit.

381. B. 17-9-1796 2/238v-239r

Jan M. Baselmans, schepen, en Peeter van Dommelen, burgemeester van Blaarthem, kommitteren de schepen Joost van Baarschot, om zich op 19 september a.s. te Den Bosch als pachter der gemene middelen aan te dienen voor de periode van 1 oktober 1796 tot 30 september 1797.

Getekend: J.M. Baselmans, P. van Dommelen, sekretaris J.F. de Wit

382. Z. 17-9-1796 2/239v

Hendrikus Jan Beijzens, schepen, Johannes van Roij en Jacobus van Vlokhoven, burgemeesters van Zeelst, kommitteren de schepen Adriaan Borgers, om zich op 19 september a.s. te Den Bosch als pachter der gemene middelen aan te dienen voor de periode van 1 oktober 1796 tot 30 september 1797.

Getekend: H.J. Beijzens, J.v. Vlokhoven (kan niet schrijven).

383. V. 24-9-1796 2/247r

Wouter van den Eijnden en Jan Somers, schepenen van Veldhoven, kommitteren de schepen Poulus Verschuuren, om op 26 september a.s. ten raadhuize van Eindhoven op de vergadering van het kwartier Kempenland met de andere gekommitteerden te delibereren en te beslissen.

Getekend: W.v.d. Eijnden, J. Somers.

384. Z. 24-9-1796 2/247v

Johannes van Rooy en Jacobus van Vlokhoven, burgemeesters van Zeelst, kommitteren de schepenen Adriaan Borgers en Hendrik J. Beijzens, om op 26 september a.s. ten raadhuize van Eindhoven op de kwartiersvergadering van Kempenland met de andere gekommitteerden te delibereren en te beslissen.

Getekend: J.v. Rooy, J.v. Vlokhoven (kan niet schrijven).

385. B. 24-9-1796 2/248r

Jan M. Baselmans, schepen, en Peter van Dommelen, burgemeester van Blaarthem, kommitteren de schepen Joost van Baarschot, om op 26 september a.s. ten raadhuize van Eindhoven op de kwartiersvergadering met de andere gekommitteerden te delibereren en te beslissen.

Getekend: J.M. Baselmans, P.v. Dommelen,

386. V. 20-10-1796 2/248v

Jan Somers en Poulus Verschuuren, schepenen van Veldhoven, kommitte-

ren de schepen Wouter van den Eijnden, om op 24 oktober a.s. op de jaarlijkse kwartiersvergadering ten raadhuize van Eindhoven met de andere gekommitteerden van Kempenland te delibereren en te beslissen.

Getekend: J. Somers, P. Verschuren, sekretaris J.F. de Wit.

387. Z. 21-10-1796 2/249r

Hendrikus J. Beijzens, schepen, Johannes van Rooy en Jacobus van Vlokhoven, burgemeesters van Zeelst, kommitteren de schepen Adriaan Borgers om op 24 oktober a.s. op de jaarlijkse vergadering van het kwartier Kempenland met de andere gekommitteerden van Kempenland te delibereren en te beslissen.

Getekend: H.J. Beijzens, J.v. Rooy, Jacobus van Vlokhoven (kan niet schrijven).

388. B. 22-10-1796 2/249v

Jan M. Baselmans, schepen, en Peter van Dommelen, burgemeester van Blaarthem, kommitteren de schepen Joost van Baarschot, om op 24 oktober a.s. ten raadhuize van Eindhoven op de jaarlijkse vergadering van het kwartier Kempenland met de andere gekommitteerden te delibereren en te beslissen.

Getekend: J.M. Baselmans, P.v. Dommelen.

IV. JAARKRONIEKEN UIT DE SCHEPENPROTOKOLLEN VAN OIRSCHOT-BEST

(door J. Santegoeds, Nuenen)

(vervolg)

Oirschot 143b 1587

Het geit heeft dit jaer gegaen volgende der permissie

Den rogge twee gulden tvat ende meer, de gerst XXV st., den boeckweyt XXXI st. ende een pot biers twee blancken voert alle natte waere naer advenant.

Opten paesdach is dit jaer alsoo coudt geweest, gevrosen ende gesneeuw, dat het volck van douwen hen inde kercke nyet en costen behouden.

In aprili heeft het lopen roggen gegouwen Oerschotse mate twee gulden tien st., het lopen gersten, haver, boeckweyt nae advenant. Halff aprile hevet noch dick ijs gevrosen ende soo cout continuallyc geweest dat egen toren noch looff vuyt en mocht.

Is oyck dit jaer alsoo grote contributie gegeven worden ende sulcke groot honger geleden, datter menich mens van honger gestorven is. Opten XVII aprilis deses jaers is geschiet mogelyck dat noyt geschiet en is, dat Aert soen wylen Joost de Leuw, vergeven hebbende het beneficie van theylich Sacrament, in heren Sebastianen is wonende, heeft een jonge dochter genoempt Jenneken, wesende dochter van Jan

van Boextel, ondertrout, ende met sijn geselschap ten huysen Jannen Stockelmans opt raethuys wel wyn ende bier gedroncken ende goet chier gemaect, ende heefter nyet aff gegeven, maer heer Sebastiaen als rector Sacraments ende Aert Sgraets, secretaris, als rectoir Marie hebben het gelach moeten betalen.

Opten XVIII aprilis Wouter de Mulder smergens uyt synen huysen gehaelt ende ten rantschoene gestelt.

Opten 21 aprilis is den fourier vanden grave van Hboghstraten, liggende inde stadt Grave comen executeren voer synen achterstelle met tsamen tien peerden ende gelogeert tot Wouter de Crom.

Den rogge is desen tyt vercocht voer drye gulden het lopen, het vat gersten XXXIII st., de haver XXV st., den boeckweyt XXXII st..

Op huyden den 26 aprilis isser volgedder gemeynde ramingen aengehaelt seeckere rogge die Jan Dielen Dirckx ende Entert syn bruer hebben vuyt willen vueren ende geconfisqueert mets dyen dat het coren (hier geldende byde drye gulden het vat) buyten nyet en mochte gevuert worden, ten waere hier ierst ende voer alle des saterdachs gemerckt worden, gelyck hier altyt over mensche gedenckenisse des saterdaeghs is geobserveert, ende weeck merckt geweest.

Ten selven daghe heeft Dirck Janssen van Roij alias genoempt den Tuijtelaer, geboden tpont goet calffvleesch voer een pont broots pont voer pont, daeraff het selve calffsvleesch geerne goude twee stuvers.

Den persoon van Gestel by Oesterwyck heeft hier tot Henrick Appels gesonden seeckere broden omme pont voer pont goet runtvleesch daervoer te hebben gelyck hy oyck gedaen heeft.

Des en tijt ende seeckeren tijt van te vorens is de partye te weten de geusen alsoo sterck alhier rontsomme gecomen te voet ende te peerde datmen nauwelyckx alhier buyten de dreijbomen off slachbomen (dier nochtans over de duysent binnen Oerschot syn ende wel gesloot) dorven comen sonder gevangen te syn, nyet tegenstaende Oerschot altyt met geit ende oyck anderssins met geweer heeft geresisteert.

Opten 29 is de molen die tot Oerschot getornert, is naer Beeck gevuert, toebehorende den abt van Perck, welcke molen van te voren vande geusen affgebrant was.

De francken hebbende gegouwen XX st, syn intollerabel geworden ter waer sy een loot woegen, maer de dobbel ducaten worden getollereert tot 7 gld 10 st.

Den 2 maij syn hier comen seeckere perden vande partye, willende executeren, ende syn byden molder in gelaten.

Den 4 maij eest soo seer gevrosen dat egeen coren, gras noch looff vuyt en mocht.

Den rogge is vercocht het lopen III gld XII st, de gerste II gld V st, de boeckweyt twee gld VIII st., de haver als vore ende het gemeyn volck most bonen pottagie in plaetse van broot eten overmidt een broot goudt XXVI st. van XII ponden ende dat inde leste van mey het Oerschots broot heeft gegouwen XXXII st. in auguste ende wasser nyet crygen, ende den gemeynen man at alleen spooryen broot daeruyt vele sieck ende pestilentien quamen, want daer het volck goede spyse begost te eeten syn gevoerden voer doot gebleven, ende de peste is in allen hoecken dat allen dage (Best uytgescheyden) ten minste ses off seve lycken.

Opten XXVIII may '87 inden middernacht syn tot Oerschot gecomen diversche compaignien ende voetvolck vande partye wel byde anderhalff duysent (soe men seyde) sterck, hebbende Peelt aff gebrant ende hebben vele te nemael bedorven, ende ganselyck besondere inden Kerckhoff ende daerontrent gespolieert van beesten, peerden, meublen, graen ende dier gelycke, oyck vele huysen besonder om het slootken van vlierden geleghen, verbrant, oyck menich mensch ten rantschoene gestelt die synen persone ende goeden mosten rantschoenen, vrouwen ende jonge dochters geschoffeert, hebbende oyck medegevangen geleydt Danelen de Vorster ende Jan. Bollen ende geleydt tot Geertruydenberge voer seeckere assignaten, ende sy syn vertrocken den 29 ontrent vier uren nae middach, yegelyck naer syn quartier naer Hollant.

Opten 28 may is den luytenant vande grave hier geweest om te executeren met eenen troupe peerden ende vertrocken wesende ten selven dach heeft synen fourier met twe andere hier gelaten om de achterstelle te innen.

Opten V. den juny '87 is de edele here Heer Rycalt van Merode heer tot Oerschot, Hilvarenbeeck, Dussel, Waelhem, Geel, Diessen, Westelbeers, Riel etc. deser werelt overleden recht naeden middach wyens siele Godt genadich sy. Den selve dach is Danel vanden Schoot, vorster, van Geertruydenberge wt de gevancke gecomen.

Opten ViIe is elck pont seer goet calffvleesch wel vet geboden voer een pont broots pont voer pont.

(wordt vervolgd)

V. a. DE OORKONDEN VAN BEST EN OIRSCHOT VANAF DE 14e EEUW

(vervolg)

68. OORKONDE VAN HERTOG JAN II VAN BRABANT
18 augustus 1301 (18e-eeuwse kopie, archief Oirschot-Best)

Universis presentes litteras inspecturis, nos Johannes, Dei gratia dux Lotharingie, Brabantie et Lymburgie, notun facimus, quod nos vendicionem decem et novem bonnariorum miricarum, illorum que Danieli de Oerscot militi conferenda duxeramus apud Oerscoet 1) et profectum suum, quem venditionis tytulo inde fecit, ratificantes et laudantes approbamus, permittentes hijs qui eadem bona acquisierunt erga ipsum warandiam prestare de eisdem, salvo nobis et nostris heredibus annuo et hereditario censu xij denariorum Lovaniensium annis singulis imperpetuum de premissis semper in Domini natale persolvendo. Datum Bruxelle die veneris post assumptionem beate Marie virginis, anno Domini Mao CCCmo

(Jan II, hertog van Brabant, verleent zijn goedkeuring aan de verkoop van 19 bunder heide te Oirschot door ridder Daniel. De nieuwe eigenaar mag gevest worden, maar aan de hertog blijft een jaarcijs van 12 denier Leuvens voorbehouden.)

69. OORKONDE VAN RIDDER DANIEL VAN OIRSCHOT
30 augustus 1301 (18e-eeuwse kopie, ar-
 chief Oirschot-Best)

Universis presentes litteras inspecturis, Daniel de Oerscot, miles, salutem cum noticia veritatis. Noveritis quos nos decem et novem bonnaria warischapiorum sive paludis in parrochia de Oerscot jacentia, nobis ab illustri principe domino Johann, Dei gratia Lotharingie, Brabancie et Lymburgie duce, paulo ante collata, viris religiosis abbati et conventui monasterii de Tongerlo pro certa summa pecunie nobis integraliter persoluta, vendidimus et eosdem de consensu et voluntate dicti domini ducis sub annuo censu xij denariorum Lovaniensium persolvendo annis singulis ipsi domino duci, per monitionem Walteri dicti Toyart sculteti ac receptoris de Buschoducis et sententiam illorum quorum intererat judicare, induci, investiri et heredari procuravimus secundus jus et consuetudinem terre in bonnariis antedictis, renunciantes omni juri quod nobis competiit in dictis bonis, seu competere poterit in futurum.

In cujus rei testimonium sigillum nostrum, una cum sigillis virorum discretorum Th. decani ecclesie Oerscothensis, Danielis investiti de Bladele, Walteri Toyart predicti, presentibus litteris sunt appensa. Et nos Th. decanus ecclesie Oerscothensis et Daniel investitus de Bladele, ad petitionem domini Danielis militis predicti, sigilla nostra presentibus apposuimus. Et nos Walterus Toyart scultetus et receptor predictus sigillum nostrum hiis litteris est appensum (sic) in testimonium omnium premissorum.

Datum in crastino decollationis beati Johannis Baptiste, anno Domini Nho CCCmo primo.

(Ridder Daniel van Oirschot getuigt, dat hij de 19 bunder heide te Oirschot, verkregen van hertog Jan II, aan de abdij Tongerlo heeft verkocht, die verder de jaarcijns van 12 denier Leuvens zal betalen.)

V. b. DE VELDHOVENSE OORKONDEN (OERLE, MEERVELDHOVEN, ZEELST, VELDHOVEN, ZONDERWIJK) VANAF DE 13e EEUW.

(vervolg)

20, SCHEPENOORKONDE VAN OERLE
19 april 1351

Wi Jhan van der Meer van Knechtsel ende Herman die Smyt, scepen in Oerle tughen dat voer ons comen sijn Wouter ende Heinric sijn broeder, Heinrics kinder waren van den Kerchove van Steensel, ende Elijaes van Eijke, Wouters swagher ende Heinrics voerseijt, voer hen ende Mechtilt Heinrics wijf was van den Kerchove van Steensel, ende Geertruut, Katherine ende Margariete, hoer dochteren met hoeren momboer die hen die richter gaf met vonnisse der scepen ende hebben vercoft ghelijt ende ghekent dat si ghesamender hant vercoft hebben in enen erfeliken recht

voer hen ende voer hoer erfghenamen nae hen broeder Arnd den ondermeester van Postel tot behoef des goedshuijs van Postel enen beempt met allen sinen toebehoerten die Heinrics van den Kerchove te wesen plach gheheijten Die Roede Laec streckende met enen ende aen een water gheheijten Die Dommel ende met den anderen ende streckende aen Des Doven Dijke. Ende Wouter Heinric ende Elijaes voerseijde voer hon ende Mechtilt, Gheertruut, Katherine ende Margariete voerseijt met hoeren voerseijden momboer hebben den voerseijden broeder Arnde tot behoef des voerseijden goedshuijs van Postel doen hoven ende erven in desen voerseijden beempt met allen sinen toebehoerten als ghewoenlijc ende recht is in tijns goet. Voert meer hebben Wouter, Heinric ende Elijaes voerseijde voer hon ende Mechtilt, Gheertruut, Katherinen ende Margariete met hoeren momboer voerseijt gheloeft ghesamender hant ende onghesceijden op hon ende op hoer goet den voerseijden broeder Arnde tot behoef des voerseijden goedshuijs van Postel desen voerseijden beempt met allen sinen toebehoerten te weren als men erve met recht sculdich is te weren, ende allen voercommer af te doen ronder der heren tijns van den gronde. Ghegheven onder onsen seghele in den jaer ons Heren gheboert doe men screef dusent driehondert vijftich ende ene op den neghentienden dach in aprille maent.

(Wouter en Heinric, zonen van Heinric van den Kerchove van Steensel, Elijaes van Eijke, zwager van Wouter en Heinric, Mechtilt, vrouw van Heinric van den Kerchove van Steensel, en haar dochters Gheertruut, Katherine en Margariete, hebben aan broeder Arndt, ondermeester van het Godshuis van Postel verkocht en overgedragen een weiland, genaamd De Roede Laec, gelegen tussen de Dommel en Des Doven Dijke.)

VI. OUDE TOPONYMICA

(vervolg)

Daar het vele dialectminnaars mogelijkerwijs vergaan is als mij, wil ik deze aflevering beginnen met een mededeling. Toen ik 1958 intekende op het door mij talloze malen genoemde "Dialekt van Kempenland" van A.P. de Bont, wist ik niet beter of er zouden twee delen verschijnen: namelijk Deel I "Klankleer" en Deel II "Vocabularium", Wie schetst mijn verbazing, toen ik onlangs ontdekte, dat er nog een derde deel bestond. Van de uitgever heb ik nooit bericht daarvan gehad, in de boekbesprekingen van bijvoorbeeld "De Nieuwe Taalgids" ben ik het nooit tegengekomen: Deel III: "Geografische Namen. d.z. veld-, water-, bos-, weg-, plaats- en nog andere namen". Assen 1969 (Van Gorcum). (N.B. ik ontdekte het bestaan ervan in de literaturopgave van H. Mandos, A.D. Kakebeeke "De acht zaligheden" (p.365)). De "ontdekking" van dit oek noopt mij alle in de voorafgaande nummers besproken toponymica te toetsen aan de opvatting daarover van De Bont. Die welke ik niet meer ter sprake breng, behandelt hij niet óf hij komt tot dezelfde etymologie óf ik kende zijn opvatting van elders.

63. "Riethoven"

OPGEDRAGEN AAN W.C.M. VAN NUENEN, PER 1 MEI 1975 BENOEMD TOT BURGE-
MEESTER VAN DE GEMEENTEN RIETHOVEN EN WESTERHOVEN, MET WIE IK VELE
UREN (GENOEGLIJK) HEB MOGEN VERGADEREN OVER NAMEN.

De naam Riethoven is voor het eerst aangetroffen in bronnen uit 1368,
naar geschreven als Rijthoven, ook in 1440 schreef men Rijthoven, en
de echte Riethovenaar, de echte Kempenaar in het algemeen, spreekt
nu nog over Rijthoven, al sterft dat ras uit. Oorspronkelijk is dus
Rijthoven. 1)

Het eerste lid "rijt" is een zeer verbreid toponiem. (Zie De Bont
'Dialect van Kempenland', Deel III, pag. 94) Klankvarianten zijn
r.e.t, re.t, re, ra. Het betekent: "in het algemeen een na-
tuurlijke of ook wel een gegraven of vergraven waterloop"; Van Loon
(blz. 38²) merkt op, dat hij in het algemeen de indruk krijgt "dat de
net rijt aangeduide waterlopen kleiner waren dan beken" en verder
"dat rijt, wel op het einde van de 16e eeuw, als aanduiding van een
waterloop niet meer begrepen wordt". Het woord rijt "is een afleiding
door middel van een dentaalsuffix (t) van de Indogermaanse basis
rei, ri = stromen en is als zodanig verwant met Rijn" (zie M. Schein-
feld "Nederlandse Waternamen", Brussel 1955, p. 189) (vergelijk het
Griekse werkwoord >letAJ = ik stroom).

Dit dentaalsuffix t zou diminutieve betekenis kunnen hebben (Sch6n-
feld, Waternamen, pag. 107), wat in rijt zou kloppen met de bewering
van Van Loon, dat deze waterlopen kleiner zijn dan beken.

Aan welk water(tje) Riethoven zijn naam te danken heeft, is mij niet
bekend. Het ligt vrij hoog: ten noorden van de plaats tussen de "Ste-
vert" en Riethoven stroomt weliswaar de Run, maar én de afstand én de
breedte van de Run maken mijns inziens dat deze beek niet "de naamge-
ver" kan zijn. Mogelijkerwijs kunnen de archieven opheldering ver-
strekken!

De overgang van Rijthoven naar Riethoven

Waarschijnlijk heeft men het eerste lid "rijt" verward met riet "mis-
schien in de vroeg-middelnederlandse taalperiode toen het woord nog
niet de gediftongeerde klank Ei had, maar een soort lang-ie" (De Bont
deel III, p. 66).

Rijthoven ten onrechte geschreven Riethoven evenals de Ganzestraat
voor de Ganzestaart in Hapert, Haghorst voor Haaghorst in Diessen,
Hoogeind voor Hbogeneind in Oerle, Knegsel voor Knechtsel, etc..
Deze naamverhappingen zijn het werk van uiteraard ondeskundige
sekreterieambtenaren en wat de middeleeuwen betreft van "klerk-
etymologieën". (De Bont, deel III, p. 96, voetnoot 17) Honni soit qui
mal y pense!

64. Nogmaals "Den „Deienbosch"

In "Campinia", 4e jaargang, januari 1975, nr. 16, heb ik onder nr. 62
p. 183 "Den Oeienbosch" (gemeente Veldhoven) besproken. Naar aanlei-
ding van dit artikel heb ik een terecht kritische brief ontvangen van
pater W. Heesters, medeschrijver van "Geschiedenis van Sint-Oedenrode",

(deel XXIV uit: "Bijdragen tot de geschiedenis van het Zuiden van
Nederland").

Zijn kritiek richt zich dan ook tegen de naamsverklaring, die ik,
steunend op De Bont, van Sint-Oedenrode gegeven heb. Ik wil hier
graag het een en ander rechtzetten.

In de eerste plaats moet ik mijn bewering dat "ook bij Sint-Oedenrode
graven en huizen uit die tijd (= Merovingische tijd 410 - 750) te
voorschijn zijn gekomen" als onjuist terugnemen. Ieder die mijn arti-
kelen in Campinia regelmatig gelezen heeft, weet, dat ik altijd zorg-
vuldig mijn beweringen staaf en een bronvermelding nooit nalaat.
Toen ik het bewuste artikel schreef, wist ik van vondsten in Sint-
Oedenrode, maar ik miste op dat ogenblik de bronnen om datgene wat
vaag in mijn geheugen hing te verifiëren en ik heb het er toen maar
op gewaagd. Fout natuurlijk en ik kan me de verontwaardiging van een
kenner wel voorstellen als hij iemand de Bronstijd of Vroege Ijzer-
tijd ziet verwarren met de Merovingische. Mijn excuses daarvoor.

Op de tweede plaats: de naamsverklaring van Sint-Oedenrode.

Ik zie geen reden om terug te komen op de verklaring van Oeienbosch
en Uden. Wat Sint-Oedenrode betreft, laat ik graag pater Heesters_
aan het woord:

"De vroegste vermeldingen dateren uit het begin van de 12e eeuw,
meestal in verband met een zekere graaf Arnold, princeps Rodensium.
Hij komt voor als: Arnoldus de Rothe of Rothen(m) en Arnoldus de
castello Rode (1108). De Rooise kanunnik Godefridus noemt in zijn
"omschrijving" van het leven van Sint-Oda het dorp: Rode. Uit die-
zelfde tijd, rond 1170, dateren ook de eerste vermeldingen van de
familie Roevere de Rode. Daarnaast is sprake van een comitatus de
Roda. Toen Sint-Oedenrode in 1232 een vrijheid werd en hoofdplaats
van Peelland, heette het nog steeds Rode. In talrijke kerkelijke
documenten uit de 13e en de 14e eeuw lezen we herhaaldelijk: eccle-
sia beate Ode de Rode of in Rode.

De eerste verbinding van Rode met Sint-Oda vinden we in de 14e eeuw.
Op een oud schepenzegel uit 1356 staat: sigillum burgensium dé sancte
Ode Rode, en in diezelfde tijd schreef Jan Stoot in zijn leenregister:
Sente Oeden Rode. In hertogelijke stukken uit die eeuw komen beide
vormen Rode en Sancte Ode Rode naast elkaar voor. In de Bossche pro-
tocolen van de 14e en 15e eeuw staat meestal Sente Oden Rode, en in
Latijnse teksten Rode sancte Ode.

In de hervormde tijd liet men het "sinte" soms weg en we vinden dan
de naam geschreven als Oden Rode, Oedenrode, Oedenroy en een enkele
keer als Oeienroeije.

Naast deze verbinding van Rode met de naam van de patrones van de
kapittelkerk, Sint-Oda, is echter tot op de dag van vandaag ook de
oorspronkelijke benaming Rode in gebruik gebleven en we vinden die in
talrijke varianten terug zoals: Rode, Roede, Roode, Royen, Roy en het
tegenwoordige Rooi.

Ik meen dat hiermee voldoende bewijs geleverd is dat Sint-Oedenrode
zijn officiële benaming te danken heeft aan een al of niet legenda-
rische Sint-Oda, als patrones van het oude kapittel van Rode."

Ik heb hier nauwelijks iets aan toe te voegen. Toch waag ik een suggestie. P.W. Heesters spreekt over "een al of niet legendarische Sint-Oda". Zou het mogelijk zijn, dat die verering van de (legendarische) Heilige Oda teruggaat op een Odincultus, dat ze er de christianisering van is? De streek rondom Sint -Oedenrode is immers in de Merovingische tijd bewoond geweest. In "Geschiedenis van Sint-Oedenrode" van W. Heesters en Dr. C.S.M. Rademaker staat op pag. 38: "Toch kunnen we wel aannemen, dat er in de 6e en 7e eeuw hier en daar mensen hebben gewoond. Het al meer genoemde stuifmeelonderzoek heeft namelijk aangetoond, dat er koren is verbouwd vanaf de voorchristelijke tijd." Verwantschap met Oeienbosch zou kunnen blijken uit vroege en minder-vroege schrijfwijzen als: Ode, Oeden en Oeijen. En parallellen van verchristelijking van heidense gebruiken etc. zijn er talloze.

J.A.J. van den Bosch
Oerle, mei 1975

- 1) Brabants Heem XVI (1964), blz. 26-29: "Wat is een Rijt?"
- 2) J.B. van Loon: "Water en Waternamen in Noord-Brabants Zuidwesthoek", Amsterdam 1965

VII. GENEALOGICA

1. VELDHOVENSE GESLACHTEN VAN DER LINDEN (VERLINDEN) van 1667 af (Gegevens, verzameld uit de doopboeken respectievelijk geboorteregisters van Veldhoven, chronologisch geordend per ouderpaar.)
(vervolg)

WALTER VAN DER LINDEN	X	ADRIANA DE GREEF
13- 3-1768 Maria	get.	J. de Greef, A.v.d. Linden
29-12-1769 Petronilla		W. de Greef, E. Baselmans
23- 8-1771 Petrus	//	W. de Greef, A.v.d. Linden
7-10-1772 Godefridus	ft	L.v.d. Linden, A.M. v.Rooy
9- 1-1775 Petrus	"	W.v.d. Linden, M. de Greef
23- 9-1776 Petrus	iv	W.v.d. Linden, M.v. Dijk
20-11-1779 Joannes		W. de Greef, A.M. v.d. Linden
JOANNES VAN DER LINDEN	X	GERTRUDIS VAN DIJCK
9- 7-1775 wilhelma	get.	H.v.d. Linden, M.v. Dijk
24-12-1777 Joannes	"	A.van der Linden, M.C.v. Dijck
26-12-1780 Cornelia		J.v.Dijck, J.v.d. Linden
29- 1-1784 Hendrik	"	G. Bijnen, J. Boogers
ANTON VAN DER LINDEN	X	ARNOLDA SMUSSENS
15- 8-1775 Maria Anna	get.	L. Eijmans, M.C.v.d. Sangen
27- 2-1777 Cornelia		J. Boogers, Helena Staassens

HENRICUS VAN DER LINDEN	X	HELENA KERSEMAEKERS
11-12-1776 Petrus wilhelmus	get.	P.v.d. Linden, C.Kersemaekers
15-10-1778 Margarita	ft	P. Baes, M.v.d. Linden
30-11-1779 Laurentius		P. Baes, M.v.d. Linden
15- 7-1782 Henricus		H.v.d. Linden, NL Kersemakers
1- 4-1785 Laurentius		H.v.d. Boer, M. Kersemakers
5- 9-1786 Laurentius		P. Heringhs, M.v.d. Linden
MARTINUS VAN DER LINDEN	X	PEIRONILLA VAN HAUT
15- 5-1777 Maria	get.	J.v. Haut, J.v.d. Linden
11- 2-1779 wilhelma		H.v.d. Linden, G.v. Haut
5-10-1781 Henricus		J.v.d. Linden, A.v. Haut
ANDRIES VAN DER LINDEN	X	WILHELMINA VAN HOUT
19- 7-1779 Hendrik	get.	H.v.d. Linden, P.v. Hout
30- 7-1781 Arnolde		F.v. Hout, M.v. Gerwen
30- 7-1782 Martinus	"	J.v.d. Linden, de wed. Petron.
23- 9-1785 Arnold		F.v. Hout, M.v. Gerwen
3- 5-1787 Johannes		F.v. Hout, G.v. Dijk
4- 12-1789 Maria		J. Maas, J.v.d. Linden
3- 1-1794 willem		J.v.d.Groenendal, P.v. Hout
THEODORUS VERLINDEN	X	CATHARINA HUBERTI THOMAE GEIJS-
30 -9-1781 Maria	get.	H. Verlinde, J.H. Thoma SEN
18- 5-1783 Hubertus	ft	G. Geijssen, A.Ch.v. Mierlo
1- 5-1786 Theodorus		Th. Verlinden, C. Geijssen
THEODORUS VAN DER LINDEN	X	GERTRUDIS KETS
3- 4-1785 Joannes	get.	J.v.d. Waeteren, M.C.v.d. Berck
24- 3-1786 Joannes	ft	J. Kets, M.C.v.d. Berck
6- 1-1788 Joannes		F.v. Haut, G.v. Dijk
28-10-1791 Francisca		A. Leemans, J. Leemans
15-12-1794 Adriana		P. Kets, W. Kets
MARTINUS VAN DER LINDEN	X	JOANNA MARIA VAN ROY
2- 6-1788 Franciscus	get.	A.v.d. Linden, J.v. Roy
ARNOLD VAN DER LINDEN	X	SARA (INA) VAN DE LAAR
22- 7-1791 Petronella	get.	J.v.d. Linden, M.C.v.d. Laar
2-10-1793 Antonetta		A.v.d. Linden, M.v. Zantvoort
ADRIAAN VAN DER LINDEN	X	MARIA ROYAKKERS
26-12-1793 Elisabeth Adriana	get.	J.v.d. Linden, M.S. Boeren
28- 5-1796 Johannes		J. Royakkers, A.M.v.d. Linden
JOANNES VAN DER LINDEN	X	JOANNA SWAGEMAECKERS
18- 8-1800 Gertrudis	get.	J.v.d. Linden, J.M. Smits
12- 2-1803 Cornelius		J. Swagemaekers, H.v.d. Linden
30-11-1805 Joanna Maria		J. Swagemaekers, W.v.d. Linden
VAN DER LINDEN		MARIA CATHARINA DECKERS
11-11-1800 Martinus	get.	J. Poeliers, J.v.d. Meeren

GODEFRIDUS VAN DER LINDEN	X	GERTRUDIS VAN DEVENTER
18- 7-1802 Walterus		get. A.v. Deventer, M.v.d. Linden
29-11-1803 Walterus		A.v. Deventer, M.v.d. Linden
5- 8-1805 Joanna		J.v.d. Linden, H.v. Deventer
20- 6-1808 Walterus		P.v.d. Linden, A.v.d. Heijden
17- 9-1810 Joannes		A.v. Deventer, M.v.d. Linden
PETRUS VAN DER LINDEN	X	JOANNA TOPS
29- 5-1806 Waltera		get. G.v.d. Linden, P. Tops
21- 8-1808 Jacobus		J. Tops, M.v.d. Linden
HENRICUS VAN DER LINDEN	X	ANNA CATHARINA VAN VECHTEL
3-12-1808 Franciskus		get. A.v.d. Linden, C.v. Vechel
22-11-1810 Andreas		J.F.v. Vechel, M.v.d. Linden

(wordt vervolgd)

2. **ECHTPAREN VAN CROONENBURG van 1620 tot 1972, door A.B. van Cronenburg, Rotterdam**

Zie: Hoofdstuk XI: Lezers leveren hun bijdrage, nr. 3, blz. 80

3. **TWAALF OIRSCHOTSE GESLACHTEN K E M P S , door N. van Cuijck, Oirschot**

Zie: Hoofdstuk XI: Lezers leveren hun bijdrage, nr. 2, blz. 77

4. **STAMREEKS VAN MARIE VAN DRIEK WILLEKE JAONE OF MARIA MARGARETHA VAN DE SANDE, geboren te Best op 10 augustus 1892 en gehuwd met Marinus Hendrikus Hulsen op 16 november 1920 , door de gebroeders Hulsen, Best.**

Zie: Hoofdstuk XI: Lezers leveren hun bijdrage, nr. 4, blz. 80

VIII. **HUIZEN EN HUN BEWONERS TE OIRSCHOT VAN DE ZEVENTIENDE TOT DE TWINTIGSTE EEUW**

(vervolg)

30. **"De Ploegh" , Koestraat 4, sektie F 5247**

Op het perceel in de Koestraat, waar thans de bloemenzaak van H.A. van Kempen en een klein gedeelte van de LEBRO staan, prijkte in vroeger tijden "Huijze de Ploegh", van 1738 tot 1751 eigendom van de Heer van Oirschot.

De verpondingsregisters van de hertgang Kerkhof vermelden als eigenaars respectievelijk bewoners de volgende families:

A. DANIEL DE HOPPENBROUWER	omstreeks 1640
"Huijs en aenstede"	
grootte: 1 lopen, 40 roijen, aanslag: 4 g. 2 st. 8 p.	
verpondingsboek: Kerkhof nr. 1, fol. 65	
B. 1) JAN DANIEL HOPPENBROUWERS	1666
"Twee parten in huijs en aenstede"	
grootte: 1 lopen, 10 roijen, aanslag: 2 g. 15 st.	
verpondingsboek: Kerkhof nr. 1, fol. 65v	
2) EERKEN DANIEL (MOPPENBROUWERS)	1666
"Een part in huijs en aenstede"	
grootte: 30 roijen, aanslag: 1 g. 7 st. 8 p.	
verpondingsboek: Kerkhof nr. 1, fol. 65v	
C. PETER AERTS DE ROIJ (van Jan Daniel Hbppenbrouwers)	1672
"De Ploegh"	
grootte: 1 lopen, 10 roijen, aanslag: 2 g. 15 st.	
verpondingsboek: Kerkhof nr. 1, fol. 59v	
D. 1) CATHALINA DAENDELS DE HOPPENBROUWER, weduwe van PETER AERTS DE ROIJ	
"De Ploegh"	
grootte: 1 lopen, 10 roijen, aanslag: 2 g. 15 st.	
2) CATHALINA DAENDELS DE HOPPENBROUWER, weduwe van PETER AERTS DE ROIJ (van Eerken Daniel Hbppenbrouwers)	1687
"De Plough"	
grootte: 30 roijen, aanslag: 1 g. 7 st, 8 p.	
verpondingsboek: Kerkhof nr. 1, fol. 65v	
E. DE KINDEREN VAN PETER AERTS DE ROIJ	
"De Ploegh"	
grootte: 1 lopen, 40 roijen, aanslag: 4 g. 2 st. 8 p.	
verpondingsboek: Kerkhof nr. 1, fol. 65v	
F. DAENDEL PETERS DE ROIJ	
"De Ploegh"	
grootte: 1 lopen, 40 roijen, aanslag: 4 g. 2 st. 8 p.	
verpondingsboek: Kerkhof nr. 1, fol. 65v	
G. 1) DIRCK PETERS VAN ROIJ (smid)	1699
"Twee derde part in't huijs "De Ploegh"	
grootte: 1 lopen, 15 roijen, aanslag: huis 1 g. 5 st., aanstede 18 st. 8 p.	
verpondingsboek: Kerkhof nr. 1, fol. 59v, nr. 2 fol. 57	
2) DANDEL PETERS DE ROIJ	1699
"Een derde part in't huijs De Ploegh"	
grootte: 1 lopen, 15 roijen, aanslag: huis 1 g. 15 st., aanstede 1 g. 16 st.	
verpondingsboek: Kerkhof nr. 1, fol. 59v, nr. 2 fol. 57	
H. DE HEER VAN OIRSCHOT (van Daendel. Peters de Roij)	1739
"Een derde part in't huijs De Ploegh"	

grootte: 1 lopen, 15 roijen, aanslag: huis 1 g. 15 st.,
aanstede 1 g. 16 st.
verpondingsboek: Kerkhof nr. 2, fol. 142v

- I. DIRK PETERS VAN ROOIJ 1751
1) van de Heer van Oirschot (J.D. Baron Sweerts de Landas)
"van de helft in huijs en aenstede"
grootte: 81 roijen, aanslag 4 st. 12 p.
2) zijn eigen aandeel in De Ploegh
grootte: 1 lopen 15 roijen, aanslag: huis 1 g. 5 st.
aanstede 18 st. 8 p.
totale grootte dus: 1 lopen, 231 roijen, aanslag 2 g. 18 st.
4 p.
- J. ADRIAEN EN JOHANNES DIRCKS DE ROIJ 1761
"De Ploegh, huijs en aenstede"
grootte: 1 lopen, 231 roijen, aanslag 2 g. 18 st. 4 p.
verpondingsboek: Kerkhof nr. 3, fol. 57
- K. ADRIAEN DIRCKS DE ROIJ en ALBERTUS VAN NAHUIJS
"Huijs De Ploegh en aenstede"
grootte: 1 lopen, 231 roijen, aanslag 2 g. 18 st. 4 P.
verpondingsboek: K 4, fol. 51v
- L. 1) JAN JAN BAPTIST SMITS (van Albertus van Nahuijs) 1779
"De helft in't Huijs De Ploegh"
grootte: 361 roeden, aanslag 1 g. 9 st. 2 p.
verpondingsboek: Kerkhof nr. 4, fol. 51v
2) MARIA CORNELISSE JACOBS, weduwe van Adriaen Dircks de
Roij
"De Ploegh en aenstede"
grootte: 361 roeden, aanslag 1 g. 9 st. 2 p.
verpondingsboek: Kerkhof nr. 4, fol. 51v
- M. HENDRIK JAN BAPTIST SMITS (van Jan Jan Baptist Smits) 1797
"De helft in't Huijs De Ploegh"
grootte: 361 roeden, aanslag 1 g. 9 st. 2 p.
verpondingsboek: Kerkhof nr. 5, fol. 52
- N. 1) THEODORUS DE ROIJ 1807
"De Ploegh en aenstede"
grootte: 361 roeden, aanslag 1 g. 9 st. 2 p.
verpondingsboek Kerkhof nr. 6, fol. 49
(Kohier der huizen 1807, 75/74)
2) JAN MICHIEL SMITS
"Te helft in't Huijs De Ploegh"
grootte: 36j roeden, aanslag 1 g. 9 st. 2 p.
verpondingsboek: Kerkhof nr. 5, fol. 52v en nr. 6, fol. 50
(Kohier der huizen 1807, 76/75)

De kadastrale leggers wijzen de volgende eigenaars aan:

- O. JOSEPH WASSEN (van Theodorus de Roij) 1807
"De Ploegh en aenstede"
grootte: 361 roeden, aanslag 1 g. 9.st. 2 p.
- P. 1) DE WEDUWE VAN JOSEPHUS WASSEN 1832
"Tuin",
F 756, art. 775/1,
grootte: 8 roeden, 60 ellen
"Huis en erf"
F 757, art. 775/2
grootte: 2 roeden, 28 ellen
- 2) JAN MICHIEL SMITS 1832
"Huis"
F 758, art. 629/4
grootte: 60 ellen
"Huis, schuur, erf"
F 759, art. 629/5
grootte: 6 roeden, 20 ellen
"Tuin"
F 760, art. 629/6
grootte: 1 roede, 95 ellen
"Tuin"
F 761, art. 629/7
grootte: 8 roeden
- Q. MICHIEL JAN SMITS (bakker) en JAN SMITS 1836
1) van de weduwe van Josephus Wassen
"Tuin"
F 756, art. 941/1
grootte: 8 roeden, 60 ellen
"Huis en erf"
F 757, art. 941/2
grootte: 2 roeden 28 ellen
2) van Jan Michiel Smits
"Huis"
F 758, art. 941/12
grootte: 60 ellen
"Huis, schuur, erf"
F 759, art. 941/13
grootte: 6 roeden 20 ellen
"Tuin"
F 760, art. 941/14
grootte: 1 roede, 95 ellen
"Tuin"
F 761, art. 941/15
grootte: 8 roeden
- R. PETER JOSEPHUS SMITS (bakker), ANNA MARIA SMITS,
ADRIANUS JOSEPHUS SMITS 1836
Omschrijving als bij art. 941, thans art. 3188/1-8
(Zie Q)

- S. PETRUS JOSEPHUS SMITS en BARBARA CORNELIA ANSH'4S 1892
voor de helft, MICHIËL HENRICUS, MARIA CATHARINA,
HENRICUS ADRIANUS en ADRIANUS CORNELIUS PETRUS
SMITS, ieder voor 1/8 deel
Art. 3609, volgnr. 5 t/m 10
Art. 3609, volgnr. 16: zie slotbemerking
Omschrijving als Q
- T. PETRUS TERAA (voerman) voor de helft, JOHANNES 1896
TERAA voor 1/4 deel en CORNELIS TERAA voor 1/4
deel
Vereniging van de sekties F 756, 757, 759 en 760
in sektie 3116,
tweede vereniging van sekties F 3116 en F 758 in
sektie F 3131
"Huis, stal, schuur"
grootte: 12 A, 33 CA
art. 3786
In 1896 gedeeltelijke sloop, 1899 herbouw
- U. PETRONELLA MARIA KOX, weduwe van Petrus Teraa voor 1919
5/9 deel, CORNELIS GERARDUS TERAA voor 4/9 deel
"Huis, stal, tuin"
F 3131, art. 4744
- V. JOHANNES W. VERHOEVEN, gehuwd met Helena Henrica 1951
M. Teraa voor 5/12 deel, ANNA MARIA TERAA voor 1/12
deel, ANNA MARIA TERM (religieuze) voor 1/12 deel,
PETRUS W. TERAA (kunstschilder) voor 5/12 deel
"Huis, stal, tuin"
F 3131.
grootte: 12 A 33 CA
art. 4744
- W. HENRI ANT. VAN KEMPEN (bloemist) 1954
"Huis, stal, tuin"
F 3131, art. 6705
grootte: 12 A 33 CA
door gedeeltelijke sloop in 1957, hermeting in 1961,
opbouw en stichting in 1966, aanbouw in 1967, gedeel-
telijke verkoop in 1968 werd sektie F 3131 F 5247
"Twee bloemkassen, ketelhuis, winkelhuis met erf en
berging"
grootte: 12 A 26 CA

Artikel 3609, volgnummer 16 (zie S) werd via de artikelen 4734 (1920)
4999 (1922), 4979 (1923), 6107, 6516 (1935), 6070 (1952) en 7205
(1961) artikel 6934, in 1962 eigendom van de Industrie- en Handelson-
derneming LEBRO.

IX. HET HOF VAN HEERENBEKE ONDER OIRSCHOT

(door Felix Maes, archivaris abdij van 't Park)

(vervolg)

DE PACHTERS VAN HEERENBEKE

1. - Peter Pels, de laatste erfpachter, had in 1492 het hof voor 6
jaar verhuurd aan Aert, Dierk Goyvaertsz., ook geheten Aert
Syckers, voor de helft van de granen. Voor de huur van de wei-
de, geheten 't voirhof, betaalde hij 16 g. 18 st..
Toen Peter in 1495 tot een akkoord kwam met de abt van Park om
een einde te maken aan de erfpachterij, en het hof weer in volle
eigendom teruggaf aan de abdij, mocht zijn pachter de huurter-
mijn van 6 jaar (1493 - 1498) aanblijven. De pacht van de drie
laatste jaren werd aan de abdij betaald.
De eerste pachter van Park op Heerenbeke was dus vanaf 1495 Aert
Syckers. Op 4 mei 1499 werd met hem een nieuw akkoord gesloten
voor 6 jaar. We gaven er U reeds de inhoud van. Zijn huurkontrakt
werd daarna nog meermalen voor 6 jaar hernieuwd, zodat hij op het
pachthof bleef tot 1524. Volgens het eerste, van 1499, betaalde
hij jaarlijks 100 Rgld. In die van 1514 en 1519, welke nog in ons
archieef bewaard bleven, zien we dat het pachtgeld toen 180 gld.
bedroeg, met daarbij nog de lasten en cijzen die op het hof
rustten.
2. - Na hem kwam aan de beurt, van 1524 tot 1538, Dierk Stans, zoon
van Gielis, met zijn vrouw Margriet van der Schrooten.
In zijn kontrakt van half mei 1532 lezen we dat hij jaarlijks 225
Carolusgld. betaalde (aan 20 pond de gld.), en rond Pasen aan de
abdij 12 "capuynen" leverde. Op 14 december 1538 had hij reeds
zijn pachtkontrakt hernieuwd voor 6 jaar, maar voor dit half mei
van het volgend jaar een aanvang nam, moet Dierk overleden zijn.
3. - Inderdaad, 2 april 1539 zien we dat zijn zoon, Aert Staens, in
naam van zijn moeder, Margriet van der Schrooten, en van zijn
broers en zusters, een nieuw kontrakt ondertekent voor 6 jaar
(half mei 1539 - 1544). De pacht bedroeg nu 285 Carolusgld.; en
daarenboven moesten ze nog rond Lichtmis 25 pond was leveren (of
voor elk pond 4 st.) en rond Pasen 12 "capuynen" (of voor elk
4 st.). In juli 1544 gingen dezelfden een kontrakt aan voor 9
jaar (van half mei 1545 tot 1553). Het was gedurende deze termijn
namelijk in 1547, dat de nieuwe pachterswoning werd gebouwd,
waarover we U reeds inlichtingen gaven. Rond het einde van dit
kontrakt moet Aert Staens overleden zijn, want zijn erfgenamen
betaalden de rest van de pacht over het jaar 1553, namelijk 266
Rgld..
4. - Het pachthof werd nu gehuurd door Andries van Poppele, en Mr. Jan
Aert van Broegele (ook geheten Jan Broegelmans), burgers en in-
gezetenen van 's-Hertogenbosch, eerst voor 6 jaar (1554 - 1559)
en daarna voor 9 jaar (1560 - 1568). Gedurende de eerste termijn
betaalden ze, behalve de was en de "capuynen", 355 gld.; geduren-

de de tweede periode 369 Rgld. 16 st.. En van begin april tot 11 november moesten ze ieder jaar voor de abdij 2 ossen of 2 runderen vetweiden.

5. - De volgende pachter, vanaf 1568, was Willem Goertsz. van de Maertselaer, gehuwd met Jenneke Sledden.
Over hun verblijf op Heerenbeke vonden we maar weinig gegevens. Alleen weten we, dat zij de laatste jaren (1583 - 1588) maar 290 Carolusgid. meer betaalden. Het moet voor de pachters een allesbehalve interessante tijd geweest zijn, die Geuzentijd!
6. - In 1589 werden ze opgevolgd door hun zoon Willem Willemsz van de Maertselaer. Maar deze stierf reeds in 1597. De pacht beliep toen 215 gld..
7. - Daarna kwam vader Willem van de Maertselaer weer terug op de hoeve met Jan, de zoon van de overleden Gielis, Ze bleven er 6 jaar boeren en hadden veel last met de "setters" vanwege de steeds stijgende kontributies.
8. - Van 1602 tot 1607 vinden we er Mr. Aert Jansz. Aerts en zijn zuster Mayke. Het eerste jaar betaalden ze maar 100 gld., en de vijf andere jaren 350 Rgld. Brabants geld, los en vrij.
9. - Van 1608 tot 1616 werd de hoeve gehuurd door dezelfde Mr. Aert Aerts en Peter Mertensz. van Collenbergh. Ze betaalden 400 gld. jaarlijkse pacht.
10. - Dezelfde Peter van Collenbergh (ook geheten Peter Mertens), gehuwd met Lynken van Maertselaer, boerde nu nog een termijn van 9 jaar (1617 - 1625) voor 525 gld.. Gedurende die tijd werd er heel wat uitgegeven aan reparaties: in 1625 489 gld.; in november 1626 113 gld. aan de schuur en 24 gld. aan de paardestal; en in 1628 werd er een nieuwe schuur gebouwd voor 505 gld. 16 st..
"In de zomer van 1629" zo getuigden de schepenen van Oirschot aan de abt, "heeft het krijgsvolck van Z. Majesteyt, dat toen te Bostel en omgeving lag, zowel te voet als te paard excessieve en inestimabele schade aangedaan aan gerst, haver en boekweit, die uitermate schoon stond over meer dan 14 lopensaet, alsook aan verschillende korenvelden en het hooi, dat afgemaaid was rond de hoeve."
In 1631 had de pachter af te rekenen met een verschrikkelijke hagelslag, gevolgd door slagregen, zodat hij nog geen vierde deel van zijn zaaikoren en van zijn boekweit overhield. In 1638-1639 leed hij weer zware schade. De schepenen van Oirschot zijn, toen de rogge was afgemaaid en in schoven gezet, de oogst gaan inspecteren en ze kwamen tot de konklusie, dat de pachter niet 1/3 van de gewone opbrengst zou overhouden, wegens bederf in de aren door vorst en ander slecht weer veroorzaakt. Daarbij kwam dan nog de oorlogsschade die de boer weer te lijden had vanwege soldaten. De schepenen maakten daarvan dan ook een schriftelijk getuigenis op voor de abt en vroegen hem om een "gracieuse" kwijschelding van zijn pacht, hetgeen de abt graag toestond.
- II. - Toen Peter en Lynken ongeveer 43 jaar geboerd hadden op Heerenbeke, werden ze in 1652 opgevolgd door hun zoon Jan Petersz. van

Collenbergh, die 600 gld. pacht betaalde en er verbleef tot 1683. Hij heeft het allesbehalve gemakkelijk gehad. In 1672 heeft ook hij veel schade geleden in zijn graanvelden en beemden vanwege de Franse soldaten, die te Bostel gekampeerd lagen tussen 's-Hertogenbosch en Oirschot. In mei en juni 1673 was het weer dezelfde misère. In januari 1672 werd hij daarenboven nog "geëxecuteerd" vanwege zijn schapen: hij moest 400 gld. betalen; in maart daaropvolgende werd hij opnieuw "geëxecuteerd", ditmaal vanwege zijn paarden en hij moest daarvoor 181 gld. neertellen. Die executie werd door de Staten van Holland gedaan "ter instantie van een sekeren Bernardus Waterbeke, protestants predikant te Eersel, ten laste van geestelijke goederen gelegen in de meierij van 's-Hertogenbosch."

Voor 1672 en 1673 heeft de abt hem de pacht kwijtgescholden. In 1675 stelde hij zich tevreden met 100 gld., terwijl hij hem in de 4 volgende jaren, van 1676 tot 1679 ook wegens de oorlogstoestand van huurgeld vrijstelde. Voor de jaren 1680 tot 1683 samen betaalde Rutger, zijn zoon, 783 gld.. De vader moet rond 1684 overleden zijn.

12. - Zijn zoon, Rutger Jansz. (Janssens) van Collenberg, heeft vervolgens het pachthof overgenomen, iedere keer voor 2 jaar, met een jaarlijkse pacht van 300 Rgld., tot 1707.
13. - Daarna was het de beurt aan Mathijs Walraevens van St.-Oedenrode en zijn vrouw, Maria Vogels. We gaven U reeds details uit zijn huurkontrakt, dat dagtekent van 22 september 1707. Mathijs moet veel last gehad hebben met het betalen van zijn pacht, vooral vanwege de steeds stijgende kontributies.
14. - Op 7 april 1724 verhuurde broeder Antoon Thijs, in naam van de abt, de hoeve voor 6 jaar aan de zes kinderen van Mathijs en Maria: Jan, Wouter, Norbertus, Adriaan, Catharine en Cathelijnn Walraevens. Allen zetten hun mooie handtekening onder de akte, die opgemaakt werd door notaris Heribert van Audenhoven. Aan pacht betaalden ze de 3 eerste jaren 150 gld. en de 3 laatste jaren 200 gld. wisselgeld. In de nieuwe overeenkomst werd er nog eens ernstig op gewezen dat ze hun huur, cijzen en lasten regelmatig moesten betalen. Als ze die twee jaren lieten verlopen en na aanmaning niet "prompt" betaalden, dan verviel hun pachtkontrakt en mocht de abt het hof aan een andere pachter verhuren, en met alle rechtsmiddelen hen tot betaling dwingen. Ze beloofden dan ook de achterstallige betalingen van hun vader, uit de jaren 1721, 1722 en 1723 te vereffenen: 300 gld. te Bamisse toekomende en 300 gld. rond Pasen 1725. Toch moet er nog iets niet in de haak geweest zijn met Mathijs Walraevens. Want in ons archief vonden we een deklaratie, die hij 16 juni 1729 aflegde voor notaris Cornelis van Noort te Oirschot, waarin hij zegt dat hij bereid is "om niet verder te procederen en de zaken in der minne op deze wijze te regelen: hij zal binnen de 14 dagen of uiterlijk 3 weken al zijn verdere effecten en granen, die te velde staan, publiek en voor alleman laten verkopen." Dat geld zou dan dienen om de schulden te vereffenen.

15. - Hetzelfde jaar 1729, 10 maart, werd het pachthof voor notaris Heribertus van Audenhoven en getuigen Mathijs Walraevens en Floris van Esch, door broeder Antoon Thijs, in naam van de abt, verhuurd aan Cornelius Walraevens, de oudste zoon van Mathijs Walraevens, voor 6 jaar. De twee eerste jaren was de huurling alleen verplicht te betalen al de gemene en reële lasten, zowel van beplante als van onbeplante goederen, met daarbij nagenoemde pachten en cijzen: een jaarlijkse pacht van 8 mud rogge (of 30 gld.) aan de rentmeester te 's -Hertogenbosch; 18 gld. jaarlijks aan de H. Geest te Rosmalen; en 8 gld. 9 st. aan de rentmeester van de Domeinen van Brabant. Voor de volgende 4 jaren moest hij daarenboven aan de abdij een pachtgeld betalen van 50 gld. jaarlijks. Verder de gewone voorwaarden, die in de meeste kontrakten herhaald worden.
De 23ste november 1735 werd deze overeenkomst hernieuwd voor 6 jaar, en ondertekend door Cornelis Mathijs Walraevens en Catharina Cornelius Walraevens. Dezelfde pachter bleef ook aan van 1741 tot 1759. Hij was de laatste pachter van de abdij van Park op Heerenbekehof, want op 1 januari 1760 werd het pachthof verkocht. (8)

Noten:

(8) Al de gegevens over de pachters van Heerenbeke komen uit het archief van de abdij van Park: R IX, 33 en Corpus VII, kastje XXXI lias I.

(wordt vervolgd)

X. LIJST VAN KEMPISCHE PLAATSEN MET OPGAVE VAN HUN BIJDRAGE IN DE KWARTIERQUOTE VOOR DE MEIJERIJ IN 1665

"Repartitie hoe veel dat ijeder dorp int quartier van Kemplant hennen quote compt te bedragen inden tantum van 280.000 gulden over de Meijerije van s'Hertogenbosch, waerinne het contingent van Kemplant is monterende ter somme van 67.200 gulden ende ijeder dorp jaerlijck ende ten halff jaere ende maentelijck als volgt."

	jaarlijks	halfjaarlijks	maandelijks
Oirschot	13206- 0-0	6603	1100-10-0
Reusel	1405- 0-0	702-10-0	117- 1-8
Bladel	2321- 0-0	1160-10-0	193- 8-4
Neterseel	1000-10-0	500- 5-0	83- 7-6
Casteire	920- 5-0	460- 2-6	76-13-9
Westerhoven	2321- 5-0	1160-12-6	193- 8-9
Duijseel	800- 0-0	400- 0-0	66-13-4
Hapart	1200-10-0	600- 5-0	100- 0-10
Loemel	3601-10-0	1800-15-0	300- 2-0
Eersseel	2601- 5-0	1300-12-6	216-15-5
Stratum	1100-10-0	550- 5-0	91-14-2
weerde	2242- 0-0	1121- 0-0	186-16-8
Oistelbeers	1400-10-0	700- 5-0	116-14-2
Middelbeers	920-10-0	460- 5-0	76-14-2
Hbochloon	1680-10-0	840- 5-0	140- 0-10
Dommelen	1100-10-0	550- 5-0	91-14-2
Rijthoven	1800-10-0	900- 5-0	150- 0-10
Steensseel	601- 5-0	300-12-6	50- 2-1
Oirle	1660-15-0	830- 7-6	138 -7-11
Vessem	1660-15-0	830- 7-6	138- 7-11
Knechseel	500- 5-0	250- 2-6	41-13-9
Merefelt	400- 5-0	200- 2-6	33- 7-1
Gestel	1705- 5-0	852-12-6	142- 2-1
wintelre	920-10-0	460- 5-0	76-14-2
Strijp en Eeckart	2000-15-0	1000- 7-6	166-14-7
wáelre	1938- 5-0	969- 2-6	161-10-5
Aelst	1300-10-0	650- 5-0	108- 7-6
Velthoven	2000-15-0	1000- 7-6	166-14-7
Blartum	830-10-0	415- 5-0	69- 4-2
woensseel	3801-10-0	1900-15-0	316-15-10
Seelst	1700-15-0	850- 7-6	141-14-7
Bergheijck	3541- 5-0.	1770-12-6	295- 2-1
Eijndhoven	2481- 0-0	1240-10-0	206-15-0
Postel	533-10-0	266-15-0	44- 9-2
Kempenland	67200- 0-0	33600- 0-0	5600- 0-0

XI. LEZERS LEVEREN HUN BIJDRAGE

1. De parochie van de H. Caecilia te Veldhoven onder het pastoraat van Gerardus Verhoeven, 1826 - 1875.

(door Th. A. Kuypers)

D. De pastoor en mens Gerardus Verhoeven

(vervolg)

Zijn scrupulositeit speelde hem echter parten. Hoe moeilijk hij het zich zelf maakte, moge blijken uit de brief, die hij in 1863 aan Mgr. J. Zwijsen schreef en die hier in zijn geheel volgt (Archief Bisdom).

Veldhoven den 25 oktober 1863.

Doorluchtigste Hoogwaardig Heer!

Over vijf á zes jaren heeft UDH. de goedheid gehad mij de permissie te geven bij onpasselijkheid op mijn huiscapel te celebreren. Ik heb hier van toch zeer weinig gebruik gemaakt, omdat die restrictie bij onpasselijkheid mij moeilijk was om te beoordeelen wanneer en in hoe ver ik van deze permissie konde gebruik maken. Waarom ik de vrijheid neem UDHogw. ter mijner geruststelling deze vergunning wat verder uit te strekken. UDHoogw. weet, dat ik meer als 6 minuten van de kerk verwijderd ben; op welken weg ik meermaals aan guren wind ben blootgesteld, het gene mij dikwerf niet weinig hindert te meer daar ik nog al aan zinkingen in het hoofd ben blootgesteld, die mij nog al verscheidene malen zoodanig bevat hebben, dat ik genoodzaakt was eenige dagen mijne kamer te houden vooral om dezen tijd van het jaar en met den winter.

Aangenaam zoude het mij dus zijn indien UDHoogw. die bovengemelde permissie tot mijne geruststelling wat ruimer konde extenderen of hier aan eene gunstige interpretatie te geven, om te weten, die kleine onpasselijkheden te voorkomen en mij alzoo te vergunnen om met wintertijd of gure weder des werkensdags thuis het HH sacrificie der mis te celebreren. Die kleine onpasselijkheden door de zinkingen mij dikwerf veroorzaakt zijn wel is waar niet doodelijk, maar hebben mij intusschen nog al dikwerf in de noodzakelijkheid gebragt om des zondags thuis te blijven en eenen assistent voor dien dag te vragen; te meer daar die zinkingen doorgaans met de Roos gepaard gaan.

In vertrouwen dat UDHoogw. inziende ook mijne hooge jaren een gunstig gevolg aan dit mijn verzoek zult gelieven te geven teeken ik mij met den diepsten eerbied

Doorluchtigste Hoogwaardig Heer
UDHogw. dw en onderdanigen dienaar
(w.g.) G. Verhoeven, pastoor.

Op 16 oktober 1868 vroeg pastoor Verhoeven de hulp van Mgr. J. Zwijsen om van Rome het indultum apostolicum te verkrijgen "om het HH Sacrament des Altaars op de pastorijs te kunnen laten berusten." Als motive-

ring gaf hij op: "Wij zijn zoo wat 6 á 7 minuten van de kerk, en, om mijne hooge jaren is dien weg meer als een kwartier. Ik heb daarenboven op de pastorijs eene afzonderlijke kapel met altaar, die vroeger en nu ook niet tot een ander einde gebruikt word, alhoewel het HH Sacrament thans alleen in de kerk is berustende. Daarenboven kan de verwijdering van pastorijs en kerk in zommige gevallen zeer gevaarlijk zijn, dat om de vertraging van het HH Sacrament uit de kerk te halen, de zieken zonder bediening sterven, te meer, daar eenen der voornaamsten uithoeken woont aan dezen kant van de kerk, bij welke bijgevolg men den weg dubbeld behoort af te leggen; terwijl ook nog bij andere aanmerkelijke uithoeken, wanneer men eerst, zoo als het nu is, het HH Sacrament uit de kerk moet halen, zulks eenen aanmerkelijken omweg en vertraging te weeg brengt.

Wanneer UDHoogw. mij hierin konde behulpzaam wezen, zoude mij bijzonder aangenaam zijn." (Brief in Archief Bisdom).

Op 14 december 1868 verzocht pastoor Verhoeven een formulier voor het opstellen van het indultum apostolicum en vroeg naar wie het gestuurd moest worden. (Brief aan Mgr. Zwijsen, Archief Bisdom). Hij verlangde er erg naar. Op 13 maart 1869, nog niets uit Rome vernomen hebbende, schreef hij in een brief, waarin diverse onderwerpen besproken werden, aan Mgr. J. Zwijsen: "Ook zien ik met verlangen tegemoed het indultum apostolicum. Zoude het niet goed zijn desaangaande nogmaals een supplique in te dienen." Nog eens wees hij op dezelfde argumenten: de verre afstand van kerk en pastorie op zijn leeftijd en de geschikte huiskapel. (Brief Archief Bisdom)

Behalve de officiële gegevens voor doop en huwelijk en een register van de katholieke gezinnen over de jaren 1868, 1869 en 1872 heeft pastoor Verhoeven het laatste tiental jaren van zijn leven bijna geen aantekeningen meer gemaakt. Nergens heb ik kunnen vinden of het indult gegeven werd. Zelfs zijn "Statistiek" eindigt begin 1869.

Wel is het interessant, dat in de Rekeningen van 1865, 1866 en 1867 genoteerd staat "olie voor godslamp op kerk en pastorijs 18 gl.". In 1868 werd hiervoor uitgegeven 17 gld. en in de daaropvolgende jaren 14 gld. Het is niet aan te nemen, dat pastoor Verhoeven bewust de voorschriften overschreden heeft. In 1868 zal iemand hem erop gewezen hebben, dat zo iets niet mocht. Het herhaald aandringen om het indult te verkrijgen is dan heel begrijpelijk, maar ook is dan duidelijk, dat Rome het indult niet gegeven heeft.

Gaan we weer terug naar het jaar 1830. In augustus braken in Brussel de onlusten uit, negen jaar later gevolgd door de definitieve scheiding van Nederland en België. Rond deze tijd kreeg pastoor Verhoeven last van de al eerder genoemde "zinkingen in het hoofd". Het Nederlandsch Letterkundig Woordenboek van P. Weiland (Antwerpen 1844) omschrijft "zinking" aldus: "Eene bekende kwaal, waarbij kwade vuchten naar zeker deel des lichaams schieten en hetzelfde pijnlijk aandoen." Moeten we hieronder migraine verstaan of een of ander soort zenuwkrisis? In ieder geval werd pastoor Verhoeven er heel zijn leven door geplaagd.

Vanwege deze "onpasselijkheid" kreeg hij negen maanden assistentie van de eerw. heer Wilhelmus Oppers, geboortig uit Veghel. De weerstand van

zijn parochianen tegen zijn financiële saneringsplannen, de zorgen voor de te bouwen kerk (op het rekest van 19 oktober 1829 was geen antwoord binnengekomen) en nu de vijandelijkheden met België en de dreigende inkwartiering van Nederlandse troepen in Noord-Brabant, dit alles bijeen zal hem wel te veel geweest zijn. Daarbij was pastoor Verhoeven bezorgd voor eigen veiligheid. Dit was geen bang-zijn maar hij vermeed onnodige risico's. Een van de motieven om op de zolder van de pastorie een paar slaapkamers te maken was, dat daardoor de veiligheid van de huisgenoten verhoogd zou worden (zie: Groot Rekenboek, pag. 274) en in 1855 kocht hij van de gemeente een voetpad, dat over de grond van de pastorie "van de groote baan op Steensel tot aan de pastorijs" liep en "eene groote onveiligheid gaf". (Groot Rekenboek, pag. 334) Rondtrekkende marskramers, bedelaars, zwervers en landlopers waren in die dagen een gewoon verschijnsel.

6 Januari 1831 kreeg Veldhoven inkwartiering, die tot november 1836 bleef duren met uitzondering van 30 juli tot 1 september 1831 vanwege de Tiendaagse veldtocht. Deze inkwartiering, waarvan vooral de boeren profiteerden, bracht wat meer geld onder de bevolking, maar had ook haar schaduwzijde. Meermalen klaagde pastoor Verhoeven erover, dat zij veel had bijgedragen tot het bederf der zeden. Van 1830 tot 1836 werden elf onwettige kinderen (gedeeltelijk slechts van Veldhovense moeders) gedoopt, in de vier voorgaande jaren één (zie: Statistiek). 1 Mei stierf Antonius van Alphen op 83-jarige leeftijd na 49 jaar lang de zorgen van het Vikariaat van Den Bosch gedragen te hebben (ook pastoor Verhoeven stierf 83 jaar oud na een pastoraat van 49 jaar). Het zal zowel bij geestelijkheid als gelovigen een diepe indruk gemaakt hebben, dat zijn "geestelijk testament" een week tevoren geschreven, juist op zijn sterfdag in alle kerken van het diocees werd voorgelezen. Op dezelfde dag, 23 april, gaf de vikaris ook zijn laatste vermaningen aan zijn dierbare medewerkers in Christus. Dit schrijven was in het Latijn gesteld.

De gelovigen spoorde hij aan in deze tijden van ongeloof en zedeloosheid. trouw te blijven aan het geloof, de geboden der Kerk zorgvuldig te onderhouden en gehoorzaam en onderworpen te zijn aan de geestelijke overheid, bijzonder aan de Steenrots, waarop Christus Zijn Kerk gebouwd heeft.

Nadrukkelijk wees hij op het gevaar van gevaarlijke gezelschappen ("spinningen, nachtpartijen, en andere dergelijke bijeenkomsten van ongelijke personen"), kwade boeken, slechte voorbeelden en redeneringen der bozen en het tijdelijk belang.

Tot slot: "Volhardt in een tedere godsvruchtigheid tot de allerheiligste Maagd en Moeder Gods Maria. Weest mij ook in Uw gebeden gedachtig, opdat ik barmhartigheid verwerven mag op dien vreesselijken dag, die zoo zeer nabij is en mijne ziel mag rusten in vrede."

Zijn priesters prees hij om hun kinderlijke gehoorzaamheid jegens de door God ingestelde hiërarchie, heel bijzonder jegens de Pontifex van Rome, en om hun ijver en waakzaamheid jegens de aan hun zorgen toevertrouwde kudde, waardoor het mogelijk geworden is "dat ons diocees om haar standvastigheid in het geloof, om haar zuiverheid en eenvoud van zeden, in deze slechte en bedorven wereld, de hoogste lof verdiend en gekregen heeft."

Hij 1, pourde hen aan zorgzaam te blijven "want nu meer dan ooit gaat ie tegenstander rond, zoekende wie hij kan verslinden". Hij urgeerde A0 de lex residentiae (= plicht van de pastoor nooit langer dan 8 dagen zonder verlof uit de parochie afwezig te zijn). "Besteedt Uw tijd niet aan onnutte dingen, maar aan studie, geestelijke lezing of medite, aan het bezoeken der zieken en het onderrichten der onwetenden. tt sober, geeft geen ergernis door overmatig eten en drinken, voord! in deze tijd, nu het aantal armen dagelijks toeneemt en heel het villk vanwege de onlust der tijden meer en meer zucht onder haar lasten."

Hij wees op het nut van een voortdurende lezing en overweging van de H. Schrift "tot onderrichting, terechtwijzing, aansporing en troost van de gelovigen. Zo zal Uw woord levend en krachtadig zijn, daar God door Uw mond spreekt."

Zoals in zijn brief aan de gelovigen eindigde hij ook hier met een aansporing om te blijven bidden en een grote verering te koesteren jegens Maria, de Moeder van God.

"Tot slot beveel ik mezelf in Uw gebeden en sacrificie's aan, opdat Uw gebed mij voor God moge helpen, in zoverre ik met diep vertrouwen moge zeggen: het werk, dat Gij mij opgedragen hebt, is volbracht en ik ga nu naar U. Kom Heer Jesus.

De genade van onze Heer Jesus Christus zij met U allen. Amen."

(wordt vervolgd)

2. TWAALF OIRSCHOTSE GESLACHTEN KEMPS, 1610 - 1964 (door N. van Cuijck, Oirschot)

JOANNES KEMPS

ged.: omstreeks 1610

gehuwd: omstreeks 1635

II. GODEFRIDUS, zoon van Joannes Kemps

ged.: omstreeks 1636

gehuwd op 7-1-1660 met Gertrudis, dochter van Henricus van Overdijck

III. a. Kinderen uit huwelijk II

Hedwigis Henrica Joannes Ida Adrianus
15-12-1661 31-1-1664 21-12-1666 5-3-1672 8-3-1676

Antonius

28-10-1680

gehuwd met 1) Anna, dochter van Arnoldus van der Horst

2) Adriana, dochter van Hendricus Omen

b. ADRIANUS

ged. 8-3-1676

gehuwd 1) op 12-6-1701 met Joanna, dochter van Cornelis de Croon

2) op 7-12-1710 met Petronella, dochter van Mathijs Willems van de Laar

- TV. a. Kinderen uit huwelijk III, b, 1)
 Hendrina Godefridus Helena
 29-6-1702 10-2-1705 30-7-1708
- Kinderen uit huwelijk III, b, 2)
 Joanna Mathias wilhelma Jacobus
 4-2-1712 30-4-1713 16-3-1715 6-9-1717
- Joanna Maria Gertrudis
 5-10-1721 25-11-1725
- b. GODEFRIDUS
 ged.: 10-2-1705
 gehuwd met Catharina, dochter van Joannes Selants
- V. a. Kind uit huwelijk IV b
Cornelius
 25-1-1737
- b. CORNELIUS
 ged.: 25-1-1737
 gehuwd op 25-1-1767 met Maria, dochter van Wilhelmus Cop-
 pens (overleden 7-10-1794)
- VI. a. Kinderen uit huwelijk v b
 Johanna Catharina Adrianus Theodorus Catharina
 15-10-1767 26-10-1768 18-4-1770 21-12-1771
- Wilhelmus Govarda Helena Johannes
 10-6-1775 9-3-1778 21-4-1784
- b. ADRIANUS
 ged.: 26-10-1768
 gehuwd op 5-9-1799 met Petronella, dochter van Martinus Neg-
 gers en van Maria, dochter van Antonius van Cuijck. Petro-
 nella werd gedoopt op 3-8-1761 en overleed op 12-6-1848.
 overleden op 2-11-1842
- VII. a. Kinderen uit huwelijk VI b
 Maria Cornelius
 1813 6-8-1800
 overleden 15-5-1816
- b. CORNELIUS
 ged. 6-8-1800
 gehuwd op 22-11-1828 met Agnes, dochter van Antonij de Kroon
 en van Johanna Maria van Hesewijk. Agnes werd geboren op
 15-3-1803.
 overleden op 12-6-1875
- VIII. a. Kinderen uit huwelijk VII b
 Antonij Adriaan
 11-12-1829 23-3-1831
 op 30-7-1891 gehuwd met Joanna van den Hurk
 uit Son

- Johannes Christiaan Johanna Maria Peter Franciscus
 16-10-1832 5-9-1834 11-11-1836
 overl.22-4-1899 overl.13-11-1836
- Johanna Catharina Catharina Petronella
 7-5-1838 7-5-1838
 overl.27 -4 -1903
- Maria Elisabeth Martinus Theodora Goverdina
 30-3-1840 30-7-1841 30-7-1841
 overl.25 -9-1841 overl.16-1-1842
- Theodorus Martinus Martinus Cornelis
 2-3-1843 16-4-1846
 overl.7-2-1922 overl.3-7-1910
- b. JOHANNES CHRISTIAAN
 geb. 16-10-1832
 gehuwd op 21-6-1862 met Hendricka van der vleuten (geb. 5-
 11-1827 te Oirschot)
 overleden op 5-6-1909
- IX. a. Kinderen uit huwelijk VIII b
 Maria Anna Antonius Maria
 24-9-1864 2-7-1866
 gehuwd met Petrus van Overbeek overl.6 -4-1959
 overl.7-2-1939
- Agnes Maria Cornelius Theodorus
 26-5-1869 21-4-1873
 overl. 12-7-1916 overl. 27-3-1875
- b. ANTONIUS MARIA
 geb. 2-7-1866
 gehuwd op 23-5-1898 met Maria Barbara, dochter van Theodorus
 van Overbeek en van Catharina de Koning, geboren op 7-5-1869
 en overleden op 19-6-1940
- X. a. Kinderen uit huwelijk IX b
 Hendrica Maria Theodorus Cornelis Joannes Cornelis
 19-2-1899 4-11-1900 2-7-1901
 overl. 13-2-1903
- Catharina Maria Henrica Maria
 15-7-1902 22-9-1903
 gehuwd met L.C.M. van Dinter uit Son
- Maria Elisabeth Cornelius Joannes
 30-9-1904 27-12-1905
 gehuwd met M.v.d. Schoot
- Adrianus Martinus Petrus Joannes
 10-1-1907 24-1-1908
 gehuwd met Corn. Maes uit Boxel

Maria Barbara Cornelia Johanna
11-4-1909 13-9-1910
overl. 14-7-1909 gehuwd met J.v. Gerwen

Antonius Hendricus
21-12-1912
gehuwd met -- van Brunschot

b. THEODORUS CORNELIS
geb. 4-11-1900
gehuwd op 18-6-1930 te Son met Ardina Theunisse
overleden op 22-11-1937

XI. a. Kind uit huwelijk x b
Antonius Judocus Maria
29-5-1931

b. ANTONIUS JUDOCUS MARIA
29-5-1931
gehuwd op 30-12-1959 met Antonia Maria Johanna Smits

XII. a. Kind uit huwelijk XI b
Joannes Theodorus Adrianus
5-2-1964

3. ECHTPAREN VAN CROONENBURG (Kroonenburg, Cronenburg, Croonenborgh)
van 1620 tot 1972, genummerd in alfabetische orde der voornamen
met ouders en kinderen VAN CROONENBURG.
(door A.B. van Cronenburg, Drievriendenstraat 31 B, Rotterdam-3)

Deze bijdrage wordt in de volgende aflevering voortgezet.

4. STAMREEKS VAN MARIE VAN DRIEK WILLEKE JAONE OF MARIE MARGARETHA
VAN DE SANDE, geboren te Best op 10 augustus 1892 en gehuwd met
Marinus Hendrikus Hulsen op 16 november 1920
(door de gebroeders M. en H. Hutsen, Best)

I. JAN VANDEN SANDE
ged. omstreeks 1615
gehuwd omstreeks 1638

II. JAN, zoon van Jan vanden Sande
ged. 11-3-1640 te Esch
gehuwd op 14-1-1663 te Boxtel met Maria, dochter van Hendtick
Roeloff Santegoets

III. a. Kind uit huwelijk II
Jan
5-6-1668

b. JAN
ged. 5-6-1668 te Boxtel
gehuwd 1) op 3-2-1692 met Maria Jansse Teraa (met dispen-
satie 3e graad)
2) op 14-2-1700 met Catharina, dochter van Adrianus
van de Bichelaer

IV. a. Kinderen uit huwelijk II, b, 1)
Henricus
20-12-1692

Jacobus
16-1-1695 te Boxtel
gehuwd 1) op 25-4-1717 met Johanna Smeerbol
2) met Jenneke van Boxtel, weduwe van Peter van
Eindhoven

Joannes
24-7-1697 te Boxtel
gehuwd met Helena, dochter van Maurus Slegers
Uit dit huwelijk werden geboren:
Joannes op 6-9-1725, Maurus op 22-6-1729 en Joannes Fran-
cis op 17-11-1731, allen te Boxtel.

b, HENRICUS
ged. 20-12-1692 te Boxtel
gehuwd 1) met Anna Frank van Boxtel
2) Lijsbeth Rademakers

V. a. Kinderen uit huwelijk IV, b, 1)
Joannes Petrus Cornelius Henricus allen te
17-4-1719 18-8-1720 7-9-1722 14-3-1724)Boxtel

Franciscus
29-11-1725 te Boxtel

Kinderen uit huwelijk IV, b, 2)
Joannes Joannes Leonardus Henricus Jacobus
5-12-1731 1-3-1733 8-3-1735 30-7-1737 28-6-1739

Andreas Hubertus
10-2-1742 27-5-1744

b. PETRUS
ged. 18-8-1720 te Boxtel
gehuwd op 24-8-1749 te Boxtel met enrica, dochter van Petrus
Smeerbol

VI. a. Kinderen uit huwelijk V b
Joannes Petronella Adriana
24-7-1754 te Boxtel 1759 te Boxtel 8-8-1761 te Box el

Henricus
21-8-1764 te Oirschot

zij het dat nadere gegevens omtrent Jarveld noch in eerste instantie in de uitgave van 1871 noch in tweede instantie door Carolus van der Vorst (1974) gedetailleerd zijn aangegeven, mogelijk omdat Holland voor beide auteurs buiten gezichtsbereik viel. Wellicht zijn in Arkel de gegevens te verifiëren.

Overigens was de grootvader van Charles van der Vorst, Engelbert, een zeer roemrucht lid van het geslacht dat tot 1290 teruggaat. Engelbert van der Vorst werd in 1501 geboren en is in 1556 overleden. Hij is met Anna van Ophem getrouwd, beiden zijn begraven in de slotkapel 5) van zijn kasteel 6), waar ze op de grafzerk in knielende houding staan afgebeeld. 7)

Engelbert was opperstalmeester van de landvoogdes Margaretha van Oostenrijk en burgemeester van Halen, heer van Loonbeek en Vroenhove. Hij trad op jeugdige leeftijd in de dienst en nam deel aan alle veldslagen van zijn tijdgenoot Karel V tegen Frans I. Zijn inzet ten gunste van de keizer culmineerde tijdens de slag van Pavia (1525) in het gevangennemen van de Franse koning 8), die na diens nederlaag aan zijn moeder de historische woorden schreef: "Madame, tout est perdu fors l'honneur". Frans I heeft jarenlang in Madrid in gevangenschap doorgebracht totdat hij tegen een hoog losgeld werd vrijgelaten. Karel V vestigde met deze zege en de daaropvolgende vrede van Madrid (1526) zijn definitieve heerschappij in Europa. Uit erkentelijkheid voor de heldendaad werd aan Engelbert van der Vorst, door koning Ferdinand verleend "een gekroonde helm boven zijn wapenschild te voeren" 9).

Noten:

1. A. Zom: Campinia, jaargang 5, pag. 36 (1975)
2. Genealogie Van der Vorst (1290 - 1970), door C. van der Vorst Uitgave: Technicum Antwerpen. De oplage bedroeg slechts 100 exemplaren en is uitsluitend onder partikulieren gedistribueerd.
3. Jan van der Vorst was kanselier van Brabant
4. Genealogie, pag. 85
5. Thans parochiekerk van Loonbeek
6. Dit is in 1579 door geuzen geplunderd en in de as gelegd.
7. Zie genealogie, pag. 40. Op de rand zijn de wapens van de voorouders aangebracht.
8. Een zeer gedetailleerde beschrijving is in bijlage 3 van de genealogie opgenomen, pag. 145.
9. Attest getekend te Speyer op 9-4-1529.

Nr. 6 ADDENDA BIJ CAMPINIA, jaargang 5, aflevering 17
(door A.M.J.G. van Run)

- a. Notulen der vergaderingen van schepenen, burgemeesters, ~meesters, kerkmeesters, zettters en notabelen der in de dingbank van Zeelst-Veldhoven-Blaarthem verenigde dorpen. (blz. 6)
T/m 356 d.d. 20-6-1793: sekretaris Brocx
357 t/m 362 d.d. 18-11-1793: geen sekretaris
363 d.d. 21-6-1794 t/m 365: sekretaris Brocx.

De eerste sekretaris Brocx is Johannes Manuel, de twee is C. Brocx, zoals die als sekretaris ondertekend heeft in V-RA 22 f. 247r d.d. 21-11-1793; V-RA 24 f. 59r d.d. 21-11-1793; V-RA 25 f. 8r d.d. 9-1-1794.

- h. Gegevens betreffende de kinderen van Peter Verlinden en Antonia van den Broeck, blz. 16:
Catharina, gehuwd met Gommert Palland te Gestel (V-RA 23 f 96v)
Dorothea, gehuwd met Arnoldus van der Loo te Sint-Oedenrode, als diens 2e vrouw (1ste: Allegonda Willem Couwenberg)
(V-RA-23 f 88r-89r; 96v)
Evert, gehuwd met Geertruij Louwers (V-RA 24 f 102v; gepubliceerd Veldhoven Weekblad nr. 433 - 23 april 1975).
- c. Aanvulling betreffende de kinderen van Arnold Verlinden en Johanna Dirckx, blz. 17: Behalve de twee vermelde zonen Laurens en Anton Peter had het echtpaar ook nog een dochter: Loudien Verlinden, gehuwd met Willem van Gerwen te Eersel, zoon van Willem van Gerwen te Zeelst (V-RA 23 f. 9r - 61v - 98v; V-RA 24 f. 48r).

XII. OIRSCHOTSE LEENGOEDEREN (OIRSCHOT EN BEST)

Dit hoofdstuk wordt in de volgende aflevering voortgezet.

XIII. INGEKOMEN PERSONEN IN OIRSCHOT EN BEST

Opgetekend uit lijsten in het oud administratief archief.

N.B. Wanneer twijfel bestond of een achtergevoegde plaatsnaam de recente herkomst van de persoon dan wel zijn of haar familie aanduidde, werd het eerste patroniem als achternaam beschouwd en werd de plaatsnaam - in de aangetroffen schrijfwijze onmiddellijk achter het laatste patroniem gelaten.

Afkortingen: He = Hedel; Ke = Kerkhof; Na = Naastenbest; No = Notel; Sp = Spoordonk; St = Straten; Ve = Verrenbest.

I. NAMEN, genoteerd circa 1643

Ke VAN DER AA, Jan Peters -- en zijn **VROUW**
Na AERTS, de vrouw van Daniel --
St AERTS, Jan --
Ke AERTSSEN, de vrouw van Reynder --
Na AERTS, Roeloff

Ke VAN DER ACHTER, de vrouw van Peter --
Na BASTIAENS, Henrick Anthonis --
Sp ANTONIS PETERS, Jan -- (uit Diesen)
Ve ARIEN HERMENS, Dirck --
Na ARIENS, de vrouw van Cornelis --
Ve ARIENS, Laurens -- (uit Sint-Oedenrode)
Ve ARIEN QUINTEN, de vrouw van Lauwert -- (uit Woensel)
Ve ARIEN JAN CLAES, de vrouw van Peter -- (uit Strijp)
Sp BOLANTS, Thonus Handrick --
Sp BOLANTS, Jacob Handrick --
Ke BOONS, Symon --
Ke DANDELS, de vrouw van Arien --
St DANIELS, Marten -- en zijn vrouw
Ve VAN DELFFT, Ruth -- (uit Sint-Oedenrode)
Sp DIEELIS JENNEN, de vrouw van Jan -- (uit Boxtel)
Sp DIEELIS, Willem zwager van Aert --
Ve DIRCK DRIESSEN, de vrouw van Goert (uit woensel)
No DIRCK DEENEN, de vrouw van Jan --
St DIRCK JACOBS, de vrouw van Jan --
Na DIRCKS van Dormalen, de weduwe van Peter --
Sp DIRCKS, de vrouw van Rut -- op het Hagelaer (uit Diessen)
Ke VAN DOREN, de vrouw van Jacob Gijsberts --
No DRIESSEN, Geraert -- en zijn vrouw
No EELKENS, Leon -- en zijn vrouw
Ke EGGERS, Jan --
Sp ELIAS, Anthonis -- (uit Liempde)
St ELIAS, Elias -- en zijn vrouw
He ELIAS, Evert --
Ve ELIAS, Peter -- (uit Liempde)
Ve VAN ENGELANT, de vrouw van Jan Gijsberts (uit woensel)
Ke ERFFVEN, de vrouw van Anthonis Jan --
Sp ERFFVEN, de vrouw van Peter Jan -- (van de Logt)
Ke FONCK, Hans --
Na FRANCKEN, de vrouw van Pauwels --
Na FRANCKEN, Reynder --
He GEENEN, de vrouw van Claes --
Ke GERITS, de weduwe van Lenaert --
He VAN GERWEN, de vrouw van Peter Gijsberts
No GORTS, de vrouw van Frans --
He GORTS, de vrouw van Henrick --
Ve GOORT DIRCK HERMENS, de vrouw van Jan
Ke GOORT GOOSSENS, Jenneken --
Na GORTS, de weduwe van Pauwels --
Ve GOOSSENS, Sebert --
Ke GREVENBROECK, de vrouw van jonkheer --
Sp GRUIJTERS, de weduwe van Dirck Geraerts -- (uit Wintelre)
Ke VAN GRUNINGEN, Marten -- en zijn vrouw
Ke GIJSBERT ANTHONISSEN, Handrick --
St GIJSBERT JACOBS, de vrouw van Handrick --
Ke HASTELMANS, de vrouw van Jacob Goort

He VAN DER HEIJDEN, Aert Gerits --
No HANDRICX, de vrouw van Bartel --
Sp HENRICX, Jacob -- (uit Liempde)
Ve HENRICX, Jan -- (uit Sint-Oedenrode)
Na HENRICX, Heylken de vrouw van Jan
He HANDRICK MEEUSSEN van Boxtel, Jan
St HENRICX, de weduwe van Claes --
Sp HENRICX, Tomus (uit Liempde)
He VAN HERSEL, de vrouw van Jan Joordens --
Sp VAN HERSEL, de vrouw van Matheeus Henricx (uit Boxtel)
Ke DEN HOYMACKER, Peter -- en zijn vrouw
Ve HOPPENBROUWERS, de vrouw van Dirck Peter --
Ke IUYBERTS van Wyntelre, Jan --
No IUYBERT SERVAESSEN, Jan -- (uit Liempde)
No HUYBERT SERVAESSEN, Maeyken vrouw van Jan -- (uit Liempde)
Ke JACOBS, Dirck --
Ke JACOBS, de vrouw van Marcelis --
Sp JACOB HANDRICK GERITS, de vrouw van Peter -- (uit Beers)
No JANSSEN van Berse, de vrouw van Dirck
Ke JAN VRANCKEN, de vrouw van Henrick --
Ke JAN JACOBS, de vrouw van Jacob --
Ve JAN MICHIELS, Peter -- (uit Liempde)
St JANS, Rover -- en zijn vrouw
No JANSSEN, Servaes --
Ke JOOSTEN, Niclaes -- en zijn vrouw
Ve VAN KINENAE, Jan Peters --
Na VAN KEMENAE, Willem Peters --
Ve KFMPs alias Croock, Henrick Willem
Ke DE KETELER, Bastiaen en zijn vrouw
St CLAESSEN van Liempde, Jan --
No CLAESSEN, de vrouw van Marten --
Ke DE COCK, Jan -- en zijn vrouw
Sp CORNELISSEN FRANCKEN, de weduwe van Handrick --
He CORNELIS WOUTERS, Peter --
Sp CORSTEN MERCUS, Marcus -- (uit Gestel)
Ke CRAENS, Jan Dirck --
Na DE CUYPER, Willem Goorts --
Na LAMBERTS, de weduwe van Joorden -- (uit Wintelre)
Ke LAUREYSSSEN, Arien -- en zijn vrouw
Na LAURENSSEN, de vrouw van Henrick --
Ve DE LEEST, de vrouw van Ruth Daniels --
Ve LENAERTS, Dielis --
St VAN LYEMPD, Jan -- man van Mariken Stevens
Ke VAN LITSENBEURCH, Gommen Janssen --
He LODEWYCX, Dirck --
Sp VAN LOON, Joest --
Sp LUYCUS, de vrouw van Frans
No VAN DE MAERSELAER, Aert Jans --
Ke MANCK, de vrouw van Jan Jacobs --
Na MATHIJSSSEN, Wilbert

Ve MEEUSSEN, Henrick -- (uit Boxtel)
Ke VAN MER, de vrouw van Anthonis --
Ke MICHILSSEN, Jasper - en zijn vrouw
Ke MOES, Aert Jan --
Ke MOES, Jan Jan --
Ke MOLLEN, Jacob --
He OLISLEGER, Henrick Willems --
St VAN OSTADEN, de vrouw van Jan Willems
Ke VAN OSTADEN, de weduwe van Peter Handricx
Ke DE PELBLEUTFER, Sebastiaen -- en zijn vrouw
Ke PETERS, de vrouw van Andries
Ve PEIER GOOSSENS, de vrouw van Goossen (uit Liempde)
Ve PETERS van Hall, Jan --
He PETER GERITS, Jan --
Ve PETER HANSSSEN, Jan --
Sp POT, Peter Pauwels -- man van Mercken Niclaessen (uit Diessen)
St PRINSEN, Jan -- (uit Liempde)
Ke DE RAET, Jan Ariens -- man van Deely Vossen (uit Boxtel)
Ke RYEMSLACH, de vrouw van Goort Jan --
Ve DE ROY, de vrouw van Jan Geraerts -- (uit Ranst)
St RUT DIRCX, de vrouw van Jan --
He DE SAEYMAN, de vrouw van Claes --
Na SCEPERS, de weduwe van Jan Aert --
Ke SCHILDERS, Jan --
Ke VAN DER SCHOOT, de vrouw van Handrick Gerits --
Ke DEN SCHREYNWERCKER, Peter --
Ke DE SMIT, Jasper Anthonissen - en zijn vrouw
St SUERMONS, Jan Dirck --
Sp TEUNIS STEVENS, Luycus -- en zijn vrouw (uit Liempde)
Ve TIMMERMANS, Henrick -- en zijn vrouw
Ve TIMMEMANS, Willem -- en zijn vrouw
Ke THONUS, de vrouw van Handrick --
Ve VAN DEN VENNE, de vrouw van Willem Aerts -- (uit Woensel)
Sp VAN VENROIJ, Jacob Henricx (uit Sint-Michielsgestel)
Sp VERHOEVEN, de vrouw van Henrick Willems -- (van De Logt)
Ve VERROTEN, de vrouw van Geraert Henricx -- (uit Liempde)
Ve VERROTEN, de vrouw van Wouter Anthonis -- (uit Woensel)
Sp VOSSSEN, de vrouw van Jan -- (uit Boxtel)
Na WALRAVENS, de weduwe van Henrick Wouter --
He WALRAVENS, de vrouw van Marcelis --
Ve DEN WEGBACKER, Martinus --
Sp WILMICEN ARYE LEIJTEN, man en vrouw op het goed van -- (uit Boxtel)
Ke WILLEM GOORTS, de laat op -- stede
Na WILLEMS, Jan -- (uit Son)
No WILLEMS, Lambert -- (uit Beers)
Na WILLEMS van Mierle, Marten --
Ve WILLEM HUYBENS, Luycas --
Sp DE WINT, Geraert -- en zijn vrouw (uit Oisterwijk)
Ke VAN WYNTELRE, Symon --
Sp WOUTERS, de vrouw van Cornelis -- (van De Logt)

Xe WIJNANTS, Willem --

(wordt vervolgd)

XIV. ARCHIVALIA AANGAANDE DE OUDE KEMPISCHE GILDEN

(vervolg)

12. KAART VAN HET GILDE ST.-CECILIA TE VELDHOVEN, 1846.

(Aangezien de taal en de interpretatie van dit 19e-eeuwse gilde-reglement geen moeilijkheden opleveren, kunnen wij de versie van 1846 zonder kommentaar publiceren.)

De officianten der gilde van de Heilige Cecilia te Veldhoven, in aanmerking genomen hebbende, dat door den op den 7. September 1845 alhier plaats gehad hebbenden brand, de kaart van voorschreven gilde ten huize van J.T. van den Hurk is verbrand en dat het alzoo noodzakelijk is, dat dezelve door eene nieuwe worde vervangen, heeft met eenparigheid van stemmen ontworpen en onder nadere goedkeuring der gildebroeders vastgesteld de volgende kaart, wetten en verordeningen, waarna de gilde zal bestuurd worden en ieder officiant en guldenbroeder zich zal hebben te gedragen.

Artikel 1

Het bestuur der gilde zal bestaan uit een kapitein, een koning, een vaandeldrager en twee dekens.

Artikel 2

De kapitein, vaandeldrager en dekens worden aangesteld: de eerste voor een onbepaalde tijd, de tweede, welke altijd ongehuwd zal moeten zijn tot aan de sluiting van een huwelijk, en de deekens voor twee jaren: ieder jaar zal een deeken aftreden en door een andere worden vervangen.

Artikel 3

De aanstelling dezer officianten geschied door de gildebroeders op eene voordracht van drie eerzonen, door de officianten op eene lijst te plaatsen; deze stemming geschied hoofdelijk; de officianten stemmen mede en zullen ieder twee stemmen kunnen uitbrengen.

Artikel 4

Telkens vier jaren zal er een koningsvogel worden geschoten; diegeene welke den vogel afschiet, zal koning zijn en zoolang moeten blijven tot dat hij op de wijze als voor door een ander zal zijn vervangen; wanneer hij als koning afgaat, zal hij ten voordeele der gilde aan denzelven vogel een zilverschild moeten koopen; is hij

deken, dan zal er dus in dat jaar geen nieuwe deken worden gekozen. Wanneer na expiratie der vier jaren om bijzondere redenen de officianten mogten goedvinden, geen koningsvogel te laten schieten, zal dit voor een jaar worden uitgesteld en de koning die functien moeten blijven vervullen.

Artikel 5

Die geene welke drie achter een volgende reizen de koningsvogel zal hebben afgeschoten, zal den titel van keizer voeren, onder de officianten behooren, stem bij dezelve hebben en rang boven den koning en wijders van alle contributien en hoofdelijke omslagen bevrijd zijn; als teken zijn waardigheid zal hij den vogel op de borst dragen.

Artikel 6

De officianten zullen met de kermis een of meer prijsvogels kunnen laten verschieten, en zulks op zoodanige wijze en onder zulke voorwaarden als zij zullen bepalen en waarvan aan de gildebroeders bevoorens kennis zal moeten worden gegeven.

Artikel 7

De kapitein is de hoogste ambtenaar van de officianten, is voorzitter derzelve, heeft het beleid der vergaderingen en ingeval van staking der stemmen een beslissende stem.

Artikel 8

Wanneer een der officianten zich aan oneerlijkheid of grof wangedrag zal schuldig maken, zullen de overige officianten verplicht zijn om bij de eerste zamenkomst der gildebroeders dit aan dezelve bekend te maken en de afzetting van dezelfde voorstellen, over welk voorstel op de gewone wijze met witte en zwarte boonen zal gestemd worden, en wanneer twee derde der stemmen voor de afzetting zullen wezen, zal gemelden officiant niet alleen uit den betrekking zijn ontslagen, maar daarenboven zijn litmaatschap der gildenbroeders verliezen.

Artikel 9

De afgaande deken zal nog een jaar als raadgever, zonder eene beslissende stem te hebben, de vergaderingen der officianten kunnen bijwonen en denzelven dienen van zoodanigen raad en advies, als de omstandigheid zulks zullen gedoogen.

Artikel 10

Er zal bij de gilde een tamboer wezen welke door de officianten zal worden benoemd. Dezen tamboer zal de functien van bode bij de gilde verrigten, telken reize voor eene aanzegging der gildenbroeders genieten dertig cents en wanneer de koningsvogel wordt geschoten, van ieder officiant en gildebroeders tien cents,

Artikel 11

De gilde zal drie maal 's jaars teeren en wel met de kermis, Kruisverheffing en daags na het feest van hare patroneesse, en deze twee dagen een zondag zijnde des daags daarna of op een ander werkdag ten ware derzelve fondsen zulks niet toelieten, in welk geval dit op een of beider dezer laatste dagen kan worden achter wege gelaten.

Artikel 12

Op voorschreven dagen zal ieder gildebroeder een vrouwspersoon, niet beneden de zestien jaren out, vermogen mede te brengen; de vrouwspersonen zullen voor zonsondergang de herberg moeten verlaten, terwijl de gildenbroeders verplicht zullen zijn om de herberg te verlaten, wanneer het bier af zal zijn gedronken of de officianten de aanzegging doen, om ieder naar zijn huis te keeren. Tot aan dien tijd toe zullen er altijd ten minste een of twee der officianten in de guldekamer of herberg waar de gilde teert bij beurte moeten present zijn, ten einde ingeval van verschil of wanorde tusschen beide te komen, zullende ieder gildenbroeder verplicht wezen te doen, wat door deze officianten in redelijkheid zal worden bevolen. Het is den gildenbroeders expreselijk verboden hunne kinderen in de guldekamer te brengen of buiten dezelve hen bier of jenever van de gilde te laten drinken op eene boete van vijf cents ieder reis te verbeuren. Door de zorg der officieren zullen den kinderen van tijd tot tijd bier te drinken kunnen worden gegeven.

Artikel 13

Ieder gildebroeder zal een bloedverwant of vriend, vreemdeling zijnde, moge mede brengen om te teeren en zal daarvoor daags betalen dertig cents, dezen vreemdeling zal even als de gildenbroeders aan de naarkoming dezer wetten zijn gehouden en zal, in geval van overtreding, dezelfde boeten als de gildebroeders verbeuren en voor welke boeten de gildenbroeders die hem heeft mede gebracht aansprakelijk zal wezen en dezelve zal moeten voldoen.

Artikel 14

De officianten zullen zorgen, dat er een behoorlijk lokaal voorhanden is, waarin de teering zal geschieden zoo mede dat de dranken, voor de gildenbroeders bestemd, goed zijn.

Artikel 15

Het lokaal om te teeren zal bij voorkeur in eene fatsoenlijke herberg worden genomen en zullen de officianten daaromtrent met den eenen of anderen herbergier een minnelijk accoord kunnen aangaan ofte wel zullen zij de herbergiers uitnoodigen om in te schrijven, voor welke som daags zij huisvesting aan de gilde zullen geven; bij den herbergier, welke het laagste zal hebben ingeschreven, zal de gilde teeren ten ware de gevraagde som den officianten te hoog voorkwam.

Artikel 16

De officianten hebben de bevoegdheid om aan de herbergiers zoodanige verplichtingen op te leggen als zij ten gemakke en plaizier van de gildenbroeders zullen noodig oordelen; zij zijn ook bevoegd, om wanneer zij jegens den eenen of anderen herbergier eenige redenen van misnoegdheid hebben of wanneer volgens hunne meening derzelver lokaal niet in goeden staat is of te verre van de kom des dorps verwijderd, dezulken niet tot de aanneming der gilde toe te laten.

Artikel 17

De officianten zullen behoorlijk toezigt houden over de gelden én al dat geene wat de gilde toebehoort; de afgaande deken zal de manuantie der penningen hebben, alle ontvangsten en uitgaven moeten doen en zijne rekening in behoorlijken vorm opmaken en aan de officianten voorleggen, welke dezelve zullen nazien en na accoordbevinding en goedkeuring daar van voorlezing aan de gezamenlijke gildenbroeders doen. De kaart, zilverwerk, vaandel, sherpen en verdere eigendommen der gilde zullen bewaard worden ter plaatse daarvoor telken jare door officianten te bepalen.

Artikel 18

De officianten hebben in allen opzigte het beheer der gilde en maken zoodanige verordeningen als zij in het belang derzelve noodig oordeelen, voor zo verre dezelve niet met deze artikelen strijdig zijn.

Artikel 19

De officianten zullen voor derzelver en beheer niet anders mogen genieten dan telken jare ieder een flesch wijn en daarenboven op ieder teerdag twee liters gesuikerd bier, voorts tabak in lange pijpen; zoo mede zullen zij mogen verteeren bij het bestellen der gilde in ieder herberg twee liters bier en genieten wanneer zij op den akker werken het gewoon daggeld.

Artikel 20

Ieder officiant en gildenbroeder zal jaarlijks op aanzegging van den tamboer op den gildenakker moeten leveren twee karren goed mist en wel op zoodanig gedeelte, als een der aanwezige officianten zal aanwijzen. Wanneer deze laatste het mist zoude afkeuren, zal dien gildenbroeder verplicht wezen een ander kar mist te brengen welke de goedkeuring zal moeten verwerven, doch ingeval den gildenbroeder zoude vernemen, dat de afkeuring onregtvaardig is geschied, zal hij kunnen vorderen, dat de officianten de keuring doen en ingeval het ook door de meerderheid van deze mogt worden afgekeurd, zal zoodanigen gildenbroeder verbeuren een gulden. Bij alle mistafleveringen en keuringen van het zelve, zal ten laste der gilde volstrekt geen drank gebruikt mogen worden.

Artikel 21

De geenen welke niet zullen verkiesen mist te leveren, zullen kunnen volstaan met in stede daarvan te betalen tachtig cents.

Artikel 22

De officianten zullen zorgen, dat den akker telken jare behoorlijk worde bemest, bezaait en bewerkt en de daarop wasschende vruchten even als de overige goederen der gilde op de gewone wijze worden verkocht.

Artikel 23

Wanneer de opbrengsten der te verkopen goederen niet toereikende zouden wezen om de onkosten der gilde te bestrijden, zullen de officianten zulks den gildenbroeders bekend maken met opgave eener specifieke rekening van ontvangst en uitgaaf; zij zullen tot kwijting der schulden eenen hoofdelijken omslag kunnen opmaken, welke voor ieder officiant en gildenbroeder de som van vijftig cents niet zal mogen te boven gaan, ten ware de meerderheid der gildenbroeders daartoe hunne toestemming gaven.

Artikel 24

Telken jare zal er op kermis maandag, Kruisverheffing en het feest van de H. Cecilia een zingende misse in de parochiekerk alhier geschieden voor de levende en afgestorven gildenbroeders; ieder officiant en gildenbroeder zal die misse moeten bijwonen en in dezelve offeren ten minste vijf cents.

(wordt vervolgd)